

Møte fredag den 21. november 2008 kl. 10

President: Carl I. Hagen

Dagsorden (nr. 18):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om kvalitet i skolen (Innst. S. nr. 42 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 31 (2007–2008))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Vera Lysklætt og André N. Skjelstad om å forebygge antallet unge gjeldsslaver, antallet tvangssalg og konkurser i borettslag (Innst. S. nr. 43 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:100 (2007–2008))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Per-Kristian Foss og Olemic Thommessen om å utrede en omgjøring av Likestillings- og diskrimineringsombudet, Forbrukerombudet og Barneombudet til organer under Stortinget (Innst. S. nr. 35 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:55 (2007–2008))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth om å redusere avgiften på video/dvd og å sikre mulighet for norske nettbaserte distributører av film (Innst. S. nr. 36 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:70 (2007–2008))
5. Referat

Minnetale over tidligere stortingsrepresentant Bodil Finsveen

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Bodil Finsveen døde 14. oktober 2008.

Finsveen ble født 23. september 1934 i Fåberg. Hun ble utdannet husstellærer ved Statens lærerskole i husstell i 1957 og fikk sin første arbeidsplass ved Vestoppland Folkehøgskole på Brandbu. Siden var hun konsulent i Landsforeningen for kosthold og helse. Hun var lærer i heimkunnskap ved Brandbu framhaldsskole/ungdomsskole før hun igjen var tilbake ved Vestoppland Folkehøgskole.

Finsveen kom med i lokalpolitikken i 1967 som medlem i Gran kommunestyre. Hun var styremedlem i Oppland Senterkvinner 1968–1972 og formann 1972–1977, medlem av styret i Gran Senterparti 1969–1970 og nestformann 1970–1972. Finsveen var særlig opptatt av eldreomsorg og skole spørsmål. Hun engasjerte seg sterkt i tilbudet til de minste barna og mente det var spesielt viktig å gi seksåringene som ble anbefalt å vente med skolestart, et godt tilbud. Hun mente også at det var viktig med barnehageutbygging og å forbedre barns utemiljø i tettbygde strøk.

Finsveen var medlem av en rekke offentlige styrever som bl.a. Gran helseråd 1968–1975, medlem av et ut-

valg til å utrede kvinneyrkers lønnplassering i 1972, bedriftsforsamlingen ved Den Norske Stats Oljeselskap a.s. 1975–1983, styret for Den norske Industribank a.s. 1978–1981 og varamedlem til Statens Nærmiljøutvalg 1988–1992.

Finsveen ble valgt inn på Stortinget i 1973 på fellesliste Senterpartiet/Venstre. Hun fikk bare én periode på Stortinget, da Senterpartiet mistet sitt andre mandat i 1977. På Stortinget var hun, for øvrig sammen med presidenten, medlem av administrasjonskomiteen. Hennes sterkeste engasjement var kvinnesak og miljøspørsmål.

Etter sin tid på Stortinget var Finsveen ansatt i Forbruker- og administrasjonsdepartementet som konsulent, byråsjef og rådgiver i familie- og likestillingsavdelingen 1978–1999.

Vi minnes Bodil Finsveen for hennes virke i Stortinget og lyser fred over hennes minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Den tidligere midlertidig fritatte vararepresentant for Oppland fylke, Morten Ørsal Johansen, har igjen tatt sete.

Representanten Elisabeth Aspaker vil fremsette et representantforslag.

Elisabeth Aspaker (H) [10:05:35]: Jeg har den ære på vegne av representantene Odd Einar Dørum, Hans Olav Syversen, Karin S. Woldseth og meg selv å legge fram forslag om å be Regjeringen ta de nødvendige skritt for å sørge for at staten ikke påberoper seg foreldelse ved søksmål fra tidligere barnehjemsbarn mv.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:06:04]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om kvalitet i skolen (Innst. S. nr. 42 (2008–2009), jf. St.meld. nr. 31 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Fremskrittspartiet og Høyre 10 minutter hver, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre 5 minutter hver.

I tillegg foreslås det at statsråden får en taletid på inntil 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Inger S. Enger (Sp) [10:07:19] (ordfører for saken): Vi behandler i dag St.meld. nr. 31 for 2007–2008, Kvalitet i skolen. Jeg har vært så heldig å få være saksordfører for denne meldinga, og jeg vil passe på å takke talspersonene i de andre partiene for konstruktivt samarbeid. Rett nok er det fremma en rekke forslag fra de ulike partiene – dem skal ikke jeg ta opp, de respektive forslagsstillere vil sjølsagt gjøre dette sjøl.

Jeg ønsker å bruke tida mi på noen av hovedpunktene i denne meldinga og peke på hva komiteen faktisk er enig om. For det er jo slik at hovedtrekka i meldinga støttes av en samla komité. Det er bra, og det er viktig for utdanningspolitikken at den har en tydelig hovedretning.

I løpet av de siste åra er det på nasjonalt nivå vedtatt og igangsatt vesentlige endringer for å styrke kvaliteten i grunnopplæringa, både innføring av Kunnskapsløftet og en rekke strategiske tiltak som nasjonale tiltaks- og strategiplaner i basisfag og økning i timetallet. Alt er begrunna i nødvendigheten av å heve kvaliteten i opplæringa og øke læringsutbyttet til den enkelte elev. Den tilstandsbeskrivelsen som meldinga presenterer, avdekker et stort sprik mellom forventninger fra statlig myndighet og til sektorens evne til å realisere disse forventningene.

Undersøkelser viser faktisk at de intensjonene og forventningene som ligger i Kunnskapsløftet, i altfor liten grad er tatt opp i skolenes arbeid lokalt. Det er rett og slett slik at lokale skoleeierne i for liten grad har fanga opp – og fulgt opp – de nasjonale rammene som er gitt. Når det er sagt, er det også riktig å si at dette har fungert over kort tid, som alle er kjent med.

Hele komiteen deler Regjeringas oppfatning av behovet for tydeligere å prioritere innsatsen innenfor det omfattende mandatet som samfunnet har gitt grunnopplæringa. Det defineres da også tre klare mål for kvaliteten i grunnopplæringa, og disse måla skal være gjennomgående for alle nivåer.

Måla går i korthet ut på at alle elever og lærlinger skal føle mestring i forhold til skole og lærested. Hovedpoenget må være at alle elever uansett utrustning skal få utfordringer ut fra sitt eget faglige nivå – sitt eget ståsted. Dette er svært viktig for at kvalitet i skolen skal oppfylles.

Jeg vil nå sette skoleeierrollen i fokus.

Hele komiteen har merka seg at det er store forskjeller mellom kommunene i forhold til i hvilken grad det politiske nivået er orientert og involvert i arbeidet med kvalitetsutvikling i grunnopplæringa.

Kunnskapsløftet stiller økte krav til skoleeiers deltakelse, oppfølging og kompetanse. Samtidig har mange kommuner redusert den skolefaglige kompetansen i sentraladministrasjonen og overlatt den skolefaglige utviklinga til den enkelte skoleleder og den enkelte skole.

Mange av oss som sitter i denne komiteen, har tidligere vært lokalpolitikere og er kjent med stadige omorganiseringer i kommunene. Etter hvert har mange kommuner

gått over til den såkalte to-nivå-modellen, og det kan være en utfordring i denne sammenheng. Valg av administrativ organisering er i seg sjøl ikke avgjørende for utviklinga i skolen. Vi kan nevne mange eksempler på at to-nivå-kommunene gjør en svært god jobb i skolesammenheng. Samtidig er det riktig å si at denne organiseringa gir utfordringer i forhold til å ivareta en skolefaglig kompetanse og funksjoner i kommunen.

Det er nødvendig å få til en forbedring av styringssystemene lokalt med en sterkere systematisering og ansvarliggjøring administrativt og politisk. For å få det til trengs det virkemidler. Jeg mener det er riktig at det nå fremmes forslag om at det skal utgis årlige tilstandsrapporter.

Til sist – i tillegg til det som er sagt – mener jeg at noen av de viktigste forslaga i denne meldinga er:

- Obligatorisk etterutdanning for lærere, hvor skolelederen er sentral i forhold til både fag og tema.
- Å forbedre kvalitetsvurderingssystemet ved bl.a. å innføre nye nasjonale prøver og obligatorisk kartlegging av leseferdigheter på både første og tredje trinn.
- Å øke tilsynsarbeidet for å sikre samsvar mellom tilsynsbehov og tilsynskapasitet.
- Skolelederutdanning for rektorer som ikke har slik utdanning, og for nytilsatte.

Jeg mener at det er relevant å si: St.meld. nr. 31 gjør en forskjell. Oppfølginga gir bedre kvalitet i hverdagen.

Lodve Solholm hadde her teke over presidentplassen.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [10:12:50]: Først en takk til saksordføreren for et vel utført arbeid med en viktig og omfattende sak.

Stortingsmeldingen vi behandler i dag har klare linjer tilbake til St.meld. nr. 16 for 2006–2007, Tidlig innsats for livslang læring, som var et viktig skritt på veien til å gjøre skolen mer sosialt utjevne enn det den har vært over tid. Alle skal kunne gå i en skole hvor en får like muligheter uavhengig av hvilken sosial bakgrunn en har. Da er det viktig at vi har en skole som møter alle elever med de samme forventninger til at de skal lære, og en skole som legger til rette for at alle elever skal få oppleve mestring og ha læringsutbytte. Norsk skole har betydelige utfordringer i så måte, men det er viktig for meg å understreke at vår fellesskole har mange gode kvaliteter vi også skal ta vare på i framtiden.

Den meldingen vi behandler i dag, har et klart budskap om viktigheten av innsats de fire første skoleårene. Det er også et klart budskap om tiltak for å bedre kvaliteten i skolen og elevenes utbytte av opplæringa. Gjennomgangstonen er tidlig innsats, kvalitetssikring og kompetanseutvikling hos lærere og rektorer. Alle faktorer som skal bidra til å sikre at barna våre utvikler grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving, matte, engelsk og IKT, er viktige for at de skal fungere i arbeids- og samfunnsliv. Skolen skal også bidra til barnas allmenndannelse, som skal gi innsikt i det komplekse ved å være menneske, om relasjonen mellom den enkelte og de andre samt mellom menneske og

samfunn. Skal vi lykkes med det, må alle elevene oppleve mestring og det å bli inkludert i et fellesskap på skolen. Derfor er det av avgjørende betydning at vi har en skole som ivaretar eleven som et helt menneske, som mestrer grunnleggende ferdigheter gjennom tilrettelagt undervisning tilpasset eget nivå, som får gode tilbakemeldinger, samt føler seg trygg for mobbing i skolehverdagen.

For å nå disse målene må forholdene i skolen være slik at de kan nås. Vi har, som tidligere sagt, en meget god skole i dag, og gjennom tiltakene som er skissert i meldingen, blir den enda bedre i stand til å møte utfordringene i dagens og framtidens kunnskapssamfunn, der ikke bare grunnleggende ferdigheter er viktig, men der også sosial kompetanse får en avgjørende betydning for om en skal få et godt liv.

Tidlig innsats er viktig, og de siste årene har det vært stor oppmerksomhet i norsk skole på at vi ikke venter og ser, men setter inn tiltak med det samme eleven får problemer. Vi har også utvidet skoleuka for de fire første årstrinnene fra i høst av. Det gir mer tid til å arbeide med fag som lesing og matte. Neste år blir det også en kommunal plikt å forsterke innsatsen i de samme fagene, ved å øke lærertettheten i de fire første årene. Dette skal først og fremst komme de elevene til gode som har behov for ekstra oppfølging, men det vil også føre til at elever som mestrer fagene godt, får mer oppmerksomhet. Det er viktig.

Da komiteen var på besøk i OECD i Paris, kom det tydelig fram at det er vesentlig større læringsutbytte for elevene med lærerveiledning enn om de arbeider med oppgaver på egen hånd. Derfor er denne styrkingen så viktig. Med den kommunale plikten følger det også penger, slik at kommunene kan følge opp intensjonene i meldingen om større lærertetthet de fire første årene i fagene norsk og matte. Jeg er sikker på at vi over tid vil se resultater av den innsatsen som nå gjøres.

Læreren er den viktigste innsatsfaktoren for elevenes læringsutbytte. Det er derfor gledelig at vi nå får på plass et system for etter- og videreutdanning for lærere. Det blir også tydeligere fordeling av ansvar mellom staten og kommunene når det gjelder hvem som har ansvar for hva. Staten tar et klarere ansvar for videreutdanning og legger til rette for at det skal være gode og relevante tilbud ved universitetene og høyskolene.

I går var jeg i et møte med NTNU, som hadde et gledelig budskap å komme med i så måte. De forbereder seg på å gi et godt videreutdanningstilbud, samtidig som institusjonen kunne melde om svært god søkning og høyt karakternivå fra videregående skole hos de studentene som nå søker den femårige lærerutdanningen de har tilbud om. Det er svært godt nytt og viser at søkerne kommer, om tilbudet er faglig godt. Vi må derfor være forsiktig med svartmaling av den norske skolen, slik at vi ikke bidrar til at flinke studenter velger bort et flott yrke. En slik svartmaling synes jeg deler av opposisjonen har bidratt til i denne perioden.

Alle lærere jeg møter, sier også at de er tilfreds med at det nå blir stilt krav om faglig fordypning i de fagene de underviser i, men at det er en forutsetning for et slikt krav at det også finnes gode muligheter for videreutdan-

ning. Dette gjelder lærere som underviser i alle fag. Sist jeg fikk klare tilbakemeldinger fra lærere, var det fra lærere i kunstoffag, som var redd for at kravene til fordypning bare skulle komme til å gjelde i basisfagene og ikke i deres fag. Det forteller meg at lærerne selv kommer til å ta et ansvar – det ansvaret de må ta for at det skal bli et godt og systematisk videreutdanningstilbud som favner bredt nok.

Videre er det gode tilbakemeldinger når det gjelder rektorutdanningen. I det hele tatt er det mange positive tilbakemeldinger på den stortingsmeldingen vi behandler i dag.

Et annet tema som det fokuseres på i meldingen, er kartlegging og oppfølging. Jeg er glad for at det nå kommer på plass et system med kartleggingsprøver og utvidet bruk av nasjonale prøver. Arbeiderpartiet har vært for nasjonale prøver hele tiden, men har understreket viktigheten av å ha nasjonale prøver som holder mål faglig. Vi var primært for å innføre en ny nasjonal prøve på det tiende årstrinnet i ungdomsskolen, men er godt fornøyd med det som har kommet i meldingen. Vi ønsker ikke å innføre flere prøver i denne omgangen, men vil gjerne at det systemet vi nå får, skal utvikles, og at kvaliteten sikres, før vi utvider bruken av de nasjonale prøvene.

Det hadde vært ønskelig fra min side at disse prøvene hadde fått en annen type medieomtale enn det de gjør i dag. Disse prøvene skal jo først og fremst være et godt hjelpemiddel for skolene, elevene, foreldrene og skoleeierne i deres arbeid med å forbedre kvaliteten i skolen, ikke fungere som et rangeringssystem skolene imellom. Det er for øvrig gledelig at det nå er bred oppslutning om de nasjonale prøvene, i motsetning til det vi opplevde under høyregeringen i forrige periode.

Jeg er også glad for – i tillegg til de nasjonale prøvene – den økte fokuseringen på tilsyn i skolen. Det er helt nødvendig å styrke tilsynsfunksjonen. Jeg er imidlertid helt enig i at tilsynet ikke bare skal påpeke avvik, men også bidra med veiledning, slik at tilsynet oppleves meningsfylt med tanke på å utvikle kvaliteten i skolen.

Et annet viktig bidrag for å få økt oppmerksomhet om kvaliteten i skolen er den rapporten alle skoleeiere må utarbeide årlig for å synliggjøre kvaliteten ved den enkelte skole. Jeg tror det vil gi spesielt skoleeierne en anledning til både å diskutere og å tenke igjennom hvordan de gjennom politiske vedtak kan bidra til å styrke skolen i den kommunen/det fylket hvor de har ansvar. Dette arbeidet blir spennende å følge.

Den meldingen vi har framfor oss i dag, omhandler først og fremst de fire første årene i skolen. Komiteen har imidlertid også fokusert på ungdomstrinnet og de spesielle utfordringene som er der. Dette er avgjørende år for ungdommene våre, og jeg er opptatt av både økt læringsutbytte og bedre rådgivningstjeneste ved ungdomsskolene. I finansinnstillingen, som kom i går, var karrieresentrene, som er etablert, eller er under etablering i alle fylkene, styrket med 17 mill. kr. Denne styrkingen vil føre til at karrieresentrene kan bidra mer for å styrke rådgivningstjenesten ved ungdomsskolene. Vi vet at kompetansen på området må utvikles, og gjennom denne styrkingen bidrar vi til det.

Jeg støtter fullt og helt det arbeidet som nå gjøres for å tette hullene i Kunnskapsløftet. Ikke minst er det viktig at det nå er utarbeidet veiledende læreplaner. Det er svært ressurskrevende å utarbeide læreplanene lokalt. Ikke minst stilles det store krav til kompetanse hos dem som er involvert i arbeidet. Dette har ført til ulik kvalitet på de læreplanene som eksisterer rundt omkring. De veiledende læreplanene vil sammen med gode kartleggingsprøver, nasjonale prøver, bedre tilsyn og rapporteringsrutiner for kvalitet i skolen bidra til en bedre nasjonal styring med skolen. Selv om jeg er for stor grad av kommunal frihet, tror jeg at det rammeverket vi nå får rundt skolene, vil bidra til å øke kvaliteten i skolen og dermed læringsutbyttet for elevene. Det gjør oss bedre rustet til å møte framtidens krav til ferdigheter og kompetanse – krav vi kanskje ikke øyner i dag, men som vi kan ane gjennom de utfordringene vi ser f.eks. gjennom den finanskrisen vi nå er oppe i. Det er gjennom kunnskap og kompetanse vi skal bygge framtidens velferdssamfunn – et samfunn som er godt å leve i for alle, uavhengig av sosial status eller hvor vi bor i landet.

Anders Anundsen (FrP) [10:23:11]: La meg først få takke saksordføreren for et godt stykke arbeid. Som saksordføreren sa i sitt innlegg, er det ganske mye i denne meldingen vi er enige om, men kvalitetsmeldingen har en rekke svakheter ved seg.

Først og fremst er fraværet av konkrete tiltak en utfordring. En handlekraftig regjering som tar kvalitetsutfordringen i skolen på alvor, ville fremmet en proposisjon med konkrete forslag til tiltak for å bedre kvaliteten i skolen. Meldingen er imidlertid ikke uten lyspunkter. Det første og kanskje mest gledelige lyspunktet er at kunnskapsministeren for alvor har satt Sosialistisk Venstrepartis skolepolitikk til side og vil nå øke fokuset på krav til eleven, krav til læreren, nasjonale prøver og oppfølging av kunnskapsmål i Kunnskapsløftet. Det er bra.

Fremskrittspartiet mener det er viktig å handle raskt for å bedre kvaliteten i opplæringen. I meldingen varsler Regjeringen igjen at den vil komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i allmennlærerutdanningen. Det er mer enn to år siden NOKUT sablet ned allmennlærerutdanningen og kvaliteten i den. Mens Regjeringen fortsatt ruger på sine gode ideer, har Fremskrittspartiet sammen med Venstre flere ganger fremmet forslag om å gjøre denne utdanningen femårig, med faglig fordypning som krav. Regjeringspartiene har stemt imot en slik reformering av allmennlærerutdanningen og hevder at det fortsatt kan brukes tid på å finne løsninger. Tid koster, og i dette tilfellet kan det koste mye for dem som er både i lærerutdanning og i opplæring i dag.

Når regjeringspartiene i dag på nytt benytter anledningen til å stemme imot forslag om å gi lærere rett og plikt til kompetanseheving, rimer også det svært dårlig med signalene om at en skal øke fokuset på kvaliteten i opplæringen. Dersom en mener at læreren er en av de viktigste ressursene for å sikre kvalitet i skolen, fremstår det som særdeles underlig at Regjeringen ikke kan være med på forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre i dag.

Så er det gledelig at Regjeringen varsler at den endelig

ser at også staten har et visst ansvar for grunnopplæringen og vil være tydeligere i styringsretningen på utdanningspolitikken fremfor å gjøre det statsråden har blitt kjent for å gjøre, nemlig å skyve ansvaret over til fylkeskommuner og kommuner. Fremskrittspartiet har etterlyst dette lenge, men det gjenstår naturligvis å se hvordan innretningen på disse styringssignalene blir, før flagget kan heises.

Fremskrittspartiet har under årets behandling av statsbudsjettet foreslått å øremerke ytterligere 700 mill. kr til grunnopplæringen. Det er veldig lite som tyder på at Regjeringen vil være med på den typen styringssignaler iallfall. Kanskje blir det med Regjeringens rosende omtale av seg selv og egne visjoner også denne gangen.

For å sikre kvaliteten i opplæringen er det nødvendig å sikre systemer som gjør at den enkelte elev føler at en blir tatt på alvor. Fremskrittspartiet foreslår derfor å opprette et skoleombud som skal stå ved elevens side i de tilfellene elevenes rettigheter ikke blir tilstrekkelig ivaretatt. En slik ordning, eller en lignende ordning, er gjennomført i en rekke fylkeskommuner med gode resultater. En ordning med et nasjonalt skoleombud vil bidra til å styrke elevene når de peker på forbedringspotensialer ved egne skoler både faglig, på ledelsesnivå og sosialt.

Et vedlikeholdsetterslep i grunnopplæringen på over 66 milliarder kr påvirker også kvaliteten i opplæringen. Fravær av helseskadelig innemiljø bør være en selvfølge. Fremskrittspartiet er bekymret for at Regjeringen ikke tar disse utfordringene på alvor, og de er viet lite plass i denne meldingen.

I fjor foreslo Fremskrittspartiet at rentekompensasjonsordningen ikke skulle fjernes. Regjeringen lo tilbake og fortalte at de hadde flertall og fjernet den likevel. I år foreslås ordningen riktignok gjeninnført i budsjettet, og det er bra, men det er likevel for dårlig hvis en skal løse oppgavene med å redusere vedlikeholdsetterslepet og sikre elevene et læringsmiljø innenfor lovens rammer. Rentekompensasjonsordningen har den svakheten ved seg at den krever at kommunene faktisk er i stand til å ta opp lån for at de skal få noe igjen for ordningen. Og med dagens usikre situasjon i Kommune-Norge kvier nok en del kommuner seg for å ta opp ytterligere lån. Derfor foreslår Fremskrittspartiet nå i forbindelse med statsbudsjettet å gi 3 milliarder kr til kommunene for å redusere vedlikeholdsetterslepet på bygg. Det er fristende å si at alt henger sammen med alt.

I denne saken fremmer vi forslag om at en i det minste skal få en skikkelig oversikt over status for vedlikeholdsetterslepet med tiltaksplaner for å rette opp ulovlighetene, for det er det det er snakk om. Det ser ut til at Fremskrittspartiet av en eller annen merkelig grunn blir stående alene om dette forslaget. Det er underlig.

Kvalitet handler om veldig mye mer enn det Regjeringen legger til grunn i denne saken. Den eneste måten å bedre kvaliteten på i norsk skole er å lufte ut i regjeringskvartalene når velgerne har sagt sitt i 2009. Der trengs det ny giv, handlekraft, visjoner, krav og fornyelse – der trengs rett og slett Fremskrittspartiet!

Presidenten: Har representanten Anders Anundsen tenkt å ta opp forslag?

Anders Anundsen (FrP) (fra salen): Det vil jeg gjerne gjøre, president! Jeg tar opp de forslagene der Fremskrittspartiet står alene eller er sammen med andre.

Presidenten: Då har representanten Anders Anundsen teke opp dei forslaga han viste til.

Gunnar Gundersen (H) [10:28:22]: Det er bra, for ellers hadde jeg tatt opp de forslagene vi står sammen om.

Kvalitet i skolen er noe Høyre har hatt som fanesak lenge. Skoledebatten i Norge fikk et helt nytt innhold etter at regjeringen Bondevik II la fram St.meld. nr. 30 for 2003–2004, Kultur for læring, og Kunnskapsløftet ble vedtatt. Det ble avdekket mange utfordringer, og man tok fatt på å finne løsninger. Det er nå bred aksept for hvilket brudd dette var med en skolepolitikk som var ført siden 1970-tallet. Det er ingen som lenger tør si at ikke krav til kunnskap og kompetanse er helt sentralt, og at det må måles i hvilken grad skolen lykkes i sitt oppdrag.

Dagens stortingsmelding, Kvalitet i skolen, gir oss lite nytt med tanke på de utfordringer vi vet vi har i skolen. Tidlig innsats og bort med vente-og-se-holdningen i skolen er det bred enighet om. Saksordføreren har vel sånn sett hatt en ganske grei jobb. Det er også noen åpenbare mangler i meldingen. Meldingen går ikke inn i utfordringene i den videregående skolen, og den omtaler ikke så sentrale utfordringer som det faktum at gutter og jenter har signifikant forskjellig læringsutbytte i skolen. De grep som tas, er snarere en helt naturlig konsekvens og oppfølging av de utfordringer som Kultur for læring avslørte. I Høyre og i opposisjonen synes vi det er synd at mange av våre forslag for å forbedre skolen i denne perioden først har måttet blitt nedstemt i Stortinget før de dukker opp i denne stortingsmeldingen. Det har forsinket oppfølgingen og trykket i gjennomføringen av Kunnskapsløftet og viser at det er kritisk at vi har SV i Kunnskapsdepartementet. Mye tyder imidlertid på at Regjeringen med SV i Kunnskapsdepartementet fortsatt ikke helt forstår hva som skal til for at norsk skole skal løfte seg.

Det er kommunene og fylkeskommunene som er skoleeiere i Norge. Det fokuserer jeg, i likhet med saksordføreren, på. Jeg tør påstå at enhver skolestatsråd står maktesløs overfor utfordringene i skolen hvis en ikke klarer å stimulere dem til å bli aktive eiere av skolen. Statsråden har til dels det jeg vil kalle en kontrollinnfallsvinkel til dette spørsmålet.

I tillegg skal det opprettes noen minimumsstandarder, bl.a. med hensyn til rapportering, som vi er enig i. Det er viktig med kontroll med og systematiske analyser av resultater på skoleeiers side. Der er det mange skoleeiere som har en lang vei å gå. Men det må skje ut fra at man har en forståelse for hvordan analysene skal brukes til å forbedre skolen; statlig kontroll har som regel vist seg å være et mangelfullt verktøy. Statlig kontroll vil alltid ligge på etterskudd av problemene. Kommunene må selv bli opptatt av at de har ansvar for resultatene i skolen, og meldingen burde ha berørt spørsmål som «best practice» i skolen og hvordan gode erfaringer skal tilflyte resten av Skole-Norge.

En god lokal skoledebatt starter med gode, innsiktsful-

le og brede analyser av utfordringene i skolen. Uten kunnskap om skolen vil en ikke vite hva en skal gjøre med skolen. Der framstår Regjeringen fortsatt som om det er greit at elevene går på en skole som er dårlig, så lenge ingen har kjennskap til det, og at problemet inntreffer når offentligheten får kjennskap til at skolen burde vært bedre. Regjeringen frykter åpenhet mer enn den frykter en lokal skoledebatt basert på rykter og løse oppfatninger. Det er uforståelig at man ikke ser hvor viktig det er med åpenhet om resultatene. Åpenhet er den første forutsetning for god informasjon om skolen, og åpenhet vil sikre at hver enkelt velger blir opptatt av skolen lokalt. Da sikrer man også at skolen får en sentral plass i lokaldemokratiet, og man stimulerer det lokale eierskap til skolen.

Læreren er den viktigste enkeltfaktor i skolen. Det er mellom lærer og elev kunnskapsoverføringen skjer, men det må også skapes et miljø rundt læreren som gir inspirasjon. Det er en skoleleders ansvar. I Høyre er vi glad for å registrere at mange av våre forslag om skoleledelse i Dokument nr. 8:100 for 2006–2007 er fulgt opp, men vi mener at det skal stilles krav om obligatorisk skolelederutdanning.

Alt dette viser bare at det er mange ledd som skal fungere godt for at det skal skapes resultater i skolen. Kjedene fra departementet og ned til eleven er lang. Det må stilles krav, og ansvarsdelingen mellom de forskjellige nivåene må være klar. Der avslører Regjeringen og SV at de fortsatt har en lang vei å gå i sin modningsprosess.

Jeg tar hermed opp det forslag som Høyre er sammen med Venstre om i innstillingen.

Presidenten: Representanten Gunnar Gundersen har teke opp det forslaget han refererte til.

Lena Jensen (SV) [10:33:30]: Takk til saksordføreren!

Er det noe foreldre og lærere ønsker, er det at barna og elevene skal lykkes i skolen – bli sett, lære, trives og oppleve mestring. Er det noe elevene drømmer om, er det å lære, å bli inkludert, å føle seg sett og å være nyttig. Vi må sikre oss at vi har en skole der alle elevene opplever mestring, trivsel og læring. Stortingsmeldingen som diskuteres i dag, har som mål å oppnå dette.

Ingen er så åpne for læring som små barn. De har glede av tall, de har romforståelse, men for ofte forsvinner denne læregleden under skoleløpet.

For mange elever fullfører ikke videregående skole i løpet av fem år. Det er yrkesfagene som har det største frafallet. Dette er et av de aller største samfunnsproblemerne vi har. Hadde det vært slik at elevene som slutter og ikke fullfører videregående, hadde hatt noe meningsfullt å gjøre, hadde det ikke vært et problem. Men beklageligvis er det ikke slik. Frafallet som vi ser på videregående skole, begynner ofte mye tidligere.

Vi har et godt utgangspunkt for å styrke kvaliteten i skolen gjennom den offentlige fellesskolen, der alle barn går sammen. Internasjonale undersøkelser viser at en bredt sammensatt skole er det beste utgangspunktet for å løfte alle elevene, ikke at det blir differensiert etter nivå eller på ulike skoler. Vi vet at våre elever scorer veldig høyt

internasjonalt – vi er i toppen – når det gjelder demokrati-forståelse, når det gjelder å stå foran en klasse, når det gjelder å samarbeide, og når det gjelder å være dyktig i engelsk. Det er viktige kunnskaper for å kunne klare seg i dagens samfunn. Men altfor mange elever går ut av skolen uten å kunne skrive, lese og ha en god tallforståelse, og det er sosiale ulikheter som er den faktoren som sterkest påvirker dette.

Å sikre en god offentlig fellesskole der alle barn opplever mestring, utfordringer, læring og trivsel, har vært SVs politiske målsetting lenge. Kvalitet i skolen, som vi i dag diskuterer, er et godt svar på mange av disse utfordringene. Meldingen er en helhetlig strategi for å styrke kvalitetsarbeidet i grunnopplæringen, der tidlig innsats, styrket lærerkompetanse, det å gi lærerne de verktøyene de trenger for å være gode lærere, og en tett oppfølging av kvaliteten i skolen fra skoleeiers side er hovedtilnærmingen.

Jeg har ikke tid til å gå inn på alle tiltakene som fremmes, for det er en bredt sammensatt melding. Denne meldingen har tre klare mål for kvalitet i grunnopplæringen, som saksordføreren var inne på. Det første er at alle elever som går ut av grunnskolen, skal mestre grunnleggende ferdigheter, det andre at alle elever som er i stand til det, skal gjennomføre videregående opplæring, og det tredje at alle elever og læringer skal inkluderes og oppleve mestring.

Jeg vil berømme de lærerne som vi har i skolen i dag, de gjør en god jobb. De står på, de er bevisste, og de er dyktige. Det å være lærer er nok et av de mest krevende yrkene vi har – de må være oppdatert, de må være forbedret, de må kunne faget sitt, de må kunne være til stede og hele tiden se eleven. Og Regjeringen gir de gode svarene i denne stortingsmeldingen.

Et hovedfokus i meldingen er tidlig innsats, gi barna hjelp når de trenger det, tidligst mulig i skoleløpet.

Jeg vil trekke fram noen tiltak her. Regjeringen setter inn flere lærere i 1.–4. klassetrinn. I budsjettet er det lagt inn penger til om lag 2 000 flere lærere på de laveste klassetrinnene. Regjeringen har økt timetallet på 1.–4. klassetrinn med fem ekstra timer som skal brukes å bedre elevenes lese- og skriveferdigheter og tallforståelse. Man har også lagt inn mer fysisk aktivitet på ungdomstrinnet.

Det innføres kartleggingsprøver på 1.–3. trinn som vil hjelpe lærerne i deres vurdering av hva elevene kan og ikke kan. De nasjonale prøvene skal ikke brukes for å rangere skoler, men for å styrke kvaliteten i skolene. Det har ingen hensikt å sammenlikne skoler. I tillegg setter man inn veiledningskorps for dem som trenger hjelp, og ekstra tiltak for de kommunene som scorer lavest. Vi konkretiserer lærerplanene ved å gi nasjonale veiledninger.

Skole-hjem-samarbeidet er et fokus i denne stortingsmeldingen. Forpliktende, varig etter- og videreutdanning for lærere og rektorutdanning er et viktig grep denne regjeringen gjør, fordi det er viktig at de har den kompetansen som trengs. Samtidig har vi også sterkt fokus på kommunene som skoleeiere, fordi det er krevende og komplisert å være skoleeier. De trenger hjelp, og de trenger gode tiltak, som denne meldingen er et veldig godt svar på.

Jeg er glad for at denne regjeringen prioriterer skole og ikke skattelette.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:38:53]: Denne meldingen må vel ses på som en oppsamlingsmelding. Her møter vi igjen mange av opposisjonens forslag, som nå har endret status fra å bli avvist og nedstemt til å bli fremmet av Regjeringen selv. Det er en lang vei å gå for gode tiltak som burde ha vært iverksatt for lenge siden. Regjeringen bør med fordel innta en mer lyttende og imøtekommende holdning til opposisjonens og ulike organisasjoners forslag underveis.

Hva er kvalitet? En nasjonal konferanse i Kristiansand hadde tre sentrale begrep som tittel: Bærekraft, lærekraft og værekraft. Inspirasjonen til disse tre uttrykkene er bl.a. hentet fra UNESCOs fire lærings søyler: «Learning to know», «learning to do», «learning to live together» og «learning to be». I et kunnskapsstyrt samfunn er det viktig å være oppmerksom på faren for å nedtone verdien av de to siste søylene. Kvaliteten i skolen måles ikke kun ut ifra nasjonale prøver.

Regjeringen har valgt å sette behovet for tidlig innsats i fokus, og jeg er ikke uenig i det. Men samtidig konstaterer jeg at Regjeringen glemmer ungdomsskolen. Det Regjeringen imidlertid foreslår, er å ansvarliggjøre elever på ungdomstrinnet gjennom å påføre fraværet på det avsluttende vitnemålet. Dette viser at en ikke har skjont problemet. Man kan ikke løse problemene i ungdomsskolen ved å be elevene om å skjerpe seg. Til tross for sterke oppfordringer fra Kristelig Folkeparti har denne regjeringen valgt ikke å ta tak i ungdomsskolens store utfordringer. Undervisningen er for teoritung, det er store utfordringer knyttet til bråk og uro, og mange lærere gruer seg til å jobbe på dette trinnet. Det er grunn til å tro at dette også forplanter seg videre og bidrar til det dramatiske høye frafallet vi har i videregående skole.

Ungdomsskolen må bli en mestringsarena for barn og unge. Når elever ikke henger med på det teoretiske, må de tilbys en mer praktisk skolehverdag.

Jeg har lagt merke til at regjeringspartiene i innstillingen svarer på Kristelig Folkepartis utfordring. Ikke uventet hører vi samme melodi som vi har hørt i alle saker: Det kommer en stortingsmelding. Jeg skulle ønske Regjeringen hadde hatt en litt mer offensiv holdning. Hvor mange proposisjoner om ordentlige vedtak i skolepolitikken har vi egentlig fått?

Regjeringen varslet ny kurs også i årets trontale. Det er vel den største selverkjennelsen Regjeringen har kommet med: Etter tre år med de rød-grønne partiene trenger vi en ny kurs. Men i skolepolitikken har vi sett lite til den. Mer kunnskap, økt fokus på dannelse, bedre kvalitet og flere lærere er hva vi trenger. I stedet ser det ut til at flere timer er denne regjeringens svar på de fleste av skolens utfordringer. Jeg mener vi trenger flere lærere, ikke flere timer. Nøkkelen til en bedre skole er lærerne. Uten flere og dyktige lærere klarer vi ikke å skape en skole med kunnskap og trivsel.

Kristelig Folkeparti støtter forslaget om innføring av utvalgsprøver i fag og ferdigheter på ungdomstrinnet og innføring av nasjonale prøver i lesing og regning på 9. trinn. Likevel er det grunn til å påpeke at det fra flere av høringsinstansene advares mot den virkningen et stadig økende prøveregime kan ha på den praktiske undervisningen. Vi

kan ikke ha en skole hvor man bare øker på med prøver. Vi trenger andre måter å fokusere på læringsarbeidet på.

Til sist litt om hjem-skole-samarbeid: Vi støtter forslaget om å pålegge kommuner og fylkeskommuner å utarbeide årlige tilstandsrapporter, men det hadde vært et enkelt grep å legge inn en vurdering av hjem-skole-samarbeidet også i en slik tilstandsrapport. Det skulle jeg ønske at flertallet gikk inn for. Det ville ha vist at man tok hjem-skole-samarbeidet på alvor.

Forskning viser at alle foreldre, uansett bakgrunn og utdanning, kan bidra positivt til barnas motivasjon og læringsutbytte. Kompetanse om hjem-skole-samarbeid må derfor styrkes i lærerutdanningen. Lærernes holdning, evne til å gi elevene tilpasset opplæring og kompetanse til å møte foreldre med ulik bakgrunn er avgjørende for å utjevne sosiale forskjeller. Det er avgjørende at lærere møter foreldre på en slik måte at de får tro på sine egne muligheter og forutsetninger for å støtte barna i deres skolegang. Gjennom tydelige forventninger til samarbeid, vektlegging av at alle foreldre er ressurser for sine barn, vil det være bedre grunnlag for en god dialog og et konstruktivt samarbeid. Jeg er glad for at lærere over hele landet synes dette er viktig, selv om Regjeringen kun har en festtaleholdning til dette.

Odd Einar Dørum (V) [10:44:02]: Enkelte skoleforskere har av og til sagt at det er ikke alltid skoleforskningen blir tatt i bruk i skolen. Jeg vil si som representant for Venstre at det er ikke alltid skoleforskning blir tatt i bruk i Regjeringen.

Den sittende regjering har faktisk sørget for at vi har fått en meget interessant forskningssak – i regi av NTNU, som har gjort jobben – som forteller at det er en helt entydig sammenheng mellom det alminnelige kompetansenivået hos lærerne på en skole, og det du får som resultat ved skolen for alle elever. Når man har en så entydig forskning, og når man vet hvilken dramatisk forskjell det er i kompetanse mellom alle lærere fordelt på fylker i Norge – fylker som Oslo, Akershus og Sør-Trøndelag med veldig høy kompetanse, fylker som Nordland og Telemark, for å nevne noen, med lav kompetanse – er det helt ufatteleg at regjeringspartiene heller ikke i dag kan stemme for forslag som har som ambisjon faglig kompetanseheving i alle fag. Nok en gang er Venstre med på forslag, denne gang sammen med Fremskrittspartiet, om at det må defineres fagkrav for å kunne undervise alle elever i alle fag. Det blir altså nedstemt, og som oftest blir det nedstemt med den begrunnelsen at Norge er et grissgrendt land, hvor det er mange som er ufaglærte. Det er et helt ufattelig resonnement. Selvfølgelig er det mange ufaglærte, men har man ambisjoner, løfter man mennesker. Det er den lange linjen i norsk skolehistorie at man løfter, at man har ambisjoner. Det er ikke noe urimelig å løfte. Dette forslaget fremmer Venstre sammen med Fremskrittspartiet på nytt, og det blir nedstemt. Det betyr at det politiske flertall ikke tar på alvor den innsikt man har fått gjennom forskningen, om det som faktisk gir grunnleggende kvalitet i skolen.

Og samtidig, nok en gang, i en situasjon da alle er opp-

tatt av at vi har gode lærere, stemmer man for jeg vet ikke hvilken gang ned forslag om å lage forpliktende rekrutteringsplaner for lærere i både grunnskole og videregående skole. Og selvfølgelig stemmer man ned å ha ambisjoner for systematisk videreutdanning for alle lærere i alle fag. Gledelig nok står i dag alle de fire opposisjonspartiene sammen om det.

Poenget med å si dette er at hvis man trekker skolepolitikken i lange linjer, våger jeg å si følgende: Fra Bondevik II-regjeringen startet med å sette kunnskap og Kunnskapsløftet på plass, har vi fått den gledelige utvikling at SV har forlatt partiprogrammet fra 2005, hvor man ikke liker karakterer, og hvor man ikke liker nasjonale prøver, og har nå et programutkast som begynner å nærme seg utgangspunktet for Bondevik II-regjeringens kunnskapsløft. Fra Venstre og Høyre begynte å samarbeide med Kristelig Folkeparti om skolen i Oslo, har man beveget seg fra til dels svært dårlige resultater til gode resultater, i en by som i samme periode har beveget seg fra 27 pst. til 37 pst. språklige minoriteter. Men så tar man altså ikke konsekvensen av det, fordi lærdommen fra alle disse løftene, som faktisk er å drive sosial inkludering, det er å ha læringsmål på vegne av alle elever, ha læringstrykk, ha lærere som er gode til å måle det de lærer bort, og som kan følge opp. Nøkkelen til det igjen er å sette klare mål for å kunne undervise i alle fag – også et forslag her i dag – det er å rekruttere gode lærere, og det er å gi systematisk videreutdanning til alle lærere i alle fag, ikke bare til noen lærere i noen fag, som nå er Regjeringens linje. Og så er det selvfølgelig å gjøre det som Høyre og Venstre står sammen om, å innføre en obligatorisk skolelederutdanning, ikke bare satse på det, men si at dette er helt nødvendig for å få til et resultat. Og jeg vil tilføye: Sammen med det å ha en kompetent ledelse på etatsnivå i kommunene, helt uavhengig av hvordan kommunene har organisert seg, er dette viktige forutsetninger for å komme videre.

Gledelig nok er hele komiteen enig om det forslaget som går ut på å se på spørsmålet om skolebidragsindikatorer, altså få enda mer innsikt om det som Regjeringen skal ha ros for at den satte i gang, nemlig den forskningen som viser at høy kompetanse hos lærerne allment gir gode resultater sett på skolenivå. Men det som da gjenstår, det er når det skal bli kraft og trykk ved å gjennomføre det som langsomt siger på plass. Hvis det skal være noen glede ved å være opposisjonspolitiker i denne perioden, er det å se at seigt og systematisk press gir resultater. Det er ikke alltid det kommer med lykkelige tilrop, men det kommer som resultat av press. Den gode siden ved norsk politikk av og til er at vi er så tett på hverandre at den alminnelige fornuft ikke kan bekjempes, den må rett og slett sige inn. Statsråden er jo kommet til det punkt at han kan snakke pent om Oslo-skolen selv om Høyre sitter der, men jeg har alltid prøvd å si at Venstre også sitter der – og også noen andre. Kan man ikke da glede seg over det som gir resultat! Og for å trøste statsråden – jeg er sikker på at han kan det – vet vi også at et fylke som Sogn og Fjordane har oppnådd gode resultater fordi man jobber seigt, systematisk og skikkelig langs mange av de linjene som jeg nå har snakket om, så det er ulike veier fram til målet. Men

det blir ingen skole uten å ha faglige ambisjoner i alle fag, styrke lærerne og kunne rekruttere lærere.

Nok en gang blir vi altså nedstemt, men vi kommer aldri til å gi oss. Jeg får holde meg til Anundsens uttrykksmåte. Venstre står på! Det nytter!

Statsråd Bård Vegar Solhjell [10:49:24]: Kjernebodskapen i denne stortingsmeldinga er at vi står overfor eit alvorleg problem i kunnskapssamfunnet, nemleg at norske barn som veks opp i dag, ikkje lærer nok, ikkje fullfører vidaregåande opplæring i stor nok grad, og at for mange elevar ikkje opplever inkludering og meistring av skulekvardagen. Vi veit at det er eit alvorleg problem for mange enkeltmenneske, at det er eit stort samfunnsproblem, for vi treng alles krefter i bruk, og sjølv sagt er det eit stort sosialt problem, for det er ikkje tilfeldig kven som slit med grunnleggjande kunnskapar, og kven som opplever å droppe ut av vidaregåande skule.

Dette er ei melding med ei svært tett pakke med tiltak, mange av dei i budsjettet for 2009, andre er no sende ut på høyring som lovforslag, og mange jobbar ein no med oppfølginga av. Men eg trur ein kan seie at dersom ein skal trekkje fram særleg tre punkt, er det for det første mykje større vekt på tidleg innsats. Vi avdekte dei store sosiale forskjellane og mangelen på tidleg innsats i den norske skulen i St.meld. nr. 16 for 2006–2007, som vi la fram for få år sidan. No legg vi fram omfattande tiltak om kompetanse, kartleggingsprøver, fleire lærarar og andre pedagogar som skal følgje opp og konkretisere den tidlege innsatsen i skulen, i tillegg til den barnehagerevolusjonen som vi gjennomfører i denne perioden, som sjølv sagt òg har avgjerande betydning for ein tidleg innsats.

Så er det kompetanse. Vi veit at ingenting betyr meir for kva elevane lærer på skulen og korleis dei har det, enn lærarane. Derfor gjer vi her eit historisk vedtak, eit historisk grep i meldinga, nemleg ved å innføre eit varig system for vidareutdanning av norske lærarar, som vil gi rom for at 2 000–2 500 lærarar med det budsjettnivået vi nå signaliserer, vil kunne få vidareutdanning årleg. Det er eigenleg ikkje pengar, men kapasitet og vikarar som antakeleg vil vere den største begrensinga på det området i åra som kjem. Vi innfører i tillegg ei skuleleiarutdanning.

Så varslar vi ei klarare styring på alle nivå. Vi varslar ei klarare nasjonal styring av skulen. Vi varslar at kommunar og fylkeskommunar må ta eit klarare grep om styringa av skulane sine, og vi varslar at den enkelte skule, bl.a. gjennom skuleleiarutdanninga, må ta ei klarare styring over skulen sin.

Det er ei stor glede for meg å sjå at det er så brei einigheit om så mange viktige tiltak som no vert gjennomførte og vil verte gjennomførte, og at opposisjonen i all hovudsak sluttar seg til alle forslaga i meldinga. Og i den grad ein skal kommentere det: Når det gjeld den raud-grøne politikken som Regjeringa foreslår, varslar opposisjonen på nokre viktige punkt at dei vil ha meir av den raud-grøne politikken og vil gå enda lenger i den retninga. For eksempel vil dei ikkje berre ha ei skuleleiarutdanning, ho skal vere obligatorisk. Og ja, det bør vi vurdere etter kvart. Dei varslar at den kompetansesatsinga som no er, vil ein

ha endå meir av. Og ja, det kan godt hende vi skal ha endå meir av det, men dette er eit viktig historisk lyft i første omgang. Og det er det same på enkelte andre område.

Det andre som eg synest det er grunn til å påpeike, er at sidan det er så stor einigheit her i salen om at enkelte forslag er gode forslag, som f.eks. forslaget om skuleleiarutdanning, kunne ein kanskje ha venta at tonen av rausheit hadde vore større enn tonen av snurtheit, som vi vel ser i innstillinga og hører frå talarstolen her. Ein kan jo då trekkje fram representanten Dørum som eit godt eksempel i så måte. For både SV og Venstre har i tiår vore opptekne av å få eit system for vidareutdanning for lærarar. Venstre har sete i sju år i regjering. Vart det eit einaste kompetanseår eller ein einaste kompetansedag dei åra? Svaret på det er jo nei. Det vart ikkje noko varig system for vidareutdanning. Eg kan skjønne at ein då vert snurt over at det er SV som no gjer dette. Det vi kan lære av det, er iallfall at når rollefordelinga er slik at Venstre sit i regjering og SV pressar på, skjer det ingenting. Når SV sit i regjering og Venstre pressar på, skjer det veldig mykje. Slik sett er det ei betre rollefordeling.

Eg vil til slutt få takke for eit godt arbeid i komiteen av saksordføraren. Det er veldig bra at det er brei slutning til den raud-grøne politikken frå heile Stortinget, sjølv om vi framleis har ein del utfordringar når det gjeld enkelte spørsmål, bl.a. når vi ser på budsjetta til nokre av opposisjonspartia.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [10:54:45]: Jeg skal ikke delta i konkurransen om hvem som er mest snurt, men jeg synes statsråden også opptrådte noe snurt her. Jeg er glad for at statsråden har fått en regjering som har lyttet til gode forslag fra opposisjonen, selv om det har tatt lang tid.

Jeg tror også statsråden veldig ofte sier at læreren er en av de aller viktigste faktorene, om ikke den viktigste faktoren, for å sikre kvalitet i opplæringen. I meldingen går en, som statsråden riktig sier, noen bitte små skritt i retning av at lærerne kan få bedre kvalitet. Likevel gjenstår det faktum at denne regjeringen har gått imot femåring lærerutdanning, de går imot en rekrutteringsplan for lærerne, de går imot en forpliktende etter- og videreutdanningsplan, og de går imot spesifikke fagkrav for lærere som skal undervise i skolen.

Da lurer jeg rett og slett på om ikke statsråden snart kan erkjenne at han ikke tar dette problemet på tilstrekkelig alvor.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [10:55:39]: Meir feil kan vel ikkje representanten ta. For er det noko vi til dei grader har jobba med dei siste åra, er det jo å setje læraren på dagsordenen og gjennomføre konkrete forbetringar for lærarane, fordi dei er det viktigaste for kva elevane lærer. I kommuneøkonomien er det no 1 milliard kr til fleire lærarar, som ein del av tidleg innsats-satsinga. Vi har for første gong innført kompetansekrav for å kunne undervise i norsk, matematikk og engelsk på ungdomstrinnet. Vi har ei rekkje rekrutteringstiltak i budsjettet. Vi har for første

gong eit systematisk vidareutdanningslyft i tillegg til betydeleg etterutdanning i budsjettet for neste år, og mange andre viktige tiltak for lærarane. Der den førre regjeringa, som representanten Anundsen sitt parti støtta og samarbeidde med i budsjetta, i stor grad la seg ut med lærarane og kutta, har vi i denne perioden lagt om og satsa på lærarane, for det trengst eit statuslyft.

Gunnar Gundersen (H) [10:56:49]: Mer av den rød-grønne politikken, sa statsråden, men det er jo SV som er helt på tvers av sitt eget program. Dette er jo i stor grad forslag som opposisjonen har kommet med tidligere, og som har blitt nedstemt. Det er på grensen til frekt å si at dette er mer av den rød-grønne politikken.

Det som forundrer meg, er at jeg tror faktisk SV er på tur til å oppdage hva eierskap betyr, eierskap på kommunesiden. Nå ser vi at pressen, som for så vidt representanten Kristoffersen var inne på, fokuserer på at resultatene brukes til rangering. Det tror jeg kommer veldig mye av at man hemmeligholder resultatene. Det mest spennende media vet, er når ting hemmeligholdes. Da må man inn og finne ut hva som sies. Men man går ikke inn i det som er meningen med dette, og det er å analysere resultatene for å skape en bedre skole. Der har mange kommuner mye å gjøre.

Hvordan vil statsråden komme fram til et aktivt lokalt skoleeierskap så lenge resultatene skal hemmeligholdes?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [10:57:53]: La meg først seie at dette er trygg og god raud-grøn politikk og SV-politikk. Ei rekkje forslag her har i veldig lang tid stått i SVs program, f.eks. satsinga på at små ungar må få tettare oppfølging, altså tidleg innsats, som er ein hovudbodskap, for ikkje å snakke om den vidareutdanninga for lærarar som vi no introduserer. Dette er heilt sentrale spørsmål for SV som vi er veldig glade for å ha fått gjennomslag for.

Det er openheit om prøveresultata i dag, og det er ingenting som er halde unna offentlegheit. Tvert imot veit vi no at dei vert brukte på skulane og i kommunane over heile landet. Vi meiner likevel at vi frå statleg hald må ta ei klarare styring med det. Derfor er det eit krav til kommunane om at dei skal følge opp resultatata, og derfor er det eit rettleiingskorps som i betydeleg auka grad skal ta tak i dei kommunane som slit med oppfølginga, og derfor er det også eit tilbod om ståstadsanalyse. Alt dette er tiltak som nettopp er retta mot dei kommunane som på eigen kjøl slit med å ta tak i resultatata. Heldigvis er det mange som gjer det aktivt.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:59:03]: Jeg skjønner at statsråden ønsker seg ros fra opposisjonen, men det får han sikkert nok av hos sine egne.

Behovet for å bli anerkjent og bli sett er sterkt hos mange, og det er også sterkt hos 1,2 mill. foreldre med barn i den norske skolen. Vi har behandlet St.meld. nr. 16 for 2006–2007. Den viste en sterk sammenheng mellom hjemmet og barnets utdanning. Den gav dermed sterke føringer på at hjemmet i større grad må satses på i forbindelse med hvordan vi legger opp læring i den norske skolen. Derfor er mitt spørsmål ganske enkelt: Vil statsråden

vurdere at hjem-skole-samarbeid integreres i lærerutdanningen, hvor dette i dag ikke er tema i det hele tatt, og at hvordan man gjør det i forhold til hjem-skole-samarbeid, blir en del av den tilstandsrapporten som nå kommuner og fylkeskommuner skal rapportere om?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [10:59:58]: Foreldra si rolle i forhold til skulen er ekstremt viktig. Det veit vi. Langt ut i skulelaupet veit vi at det spelar ei veldig stor rolle. Det har stor betydning korleis foreldre følgjer opp sine egne ungar, t.d. for leseresultata ser ein at det er ein veldig klar samanheng. Og heldigvis er dei fleste foreldre villige til å gå gjennom eld og vatn for egne ungar òg når det gjeld skule. Men ikkje alle har dei reiskapane eller dei moglegheitene som skal til. Derfor er det viktig å styrkje det samarbeidet, at skulen trekkjer inn foreldre og er oppteken av å følgje opp foreldra.

Så eg kan seie at heim-skule-samarbeidet sjølvsagt vil vere ein del av det vi vil omtale og ta opp i arbeidet med den nye lærerutdanninga, for det er naturleg at lærarane skal ha kjennskap til det. Når det gjeld kjernen av kvalitetsrapportane, ser vi her forslaget når det gjeld kva vi skal ta opp der, men det er inga hindring for at vi t.d. kan ta det opp i større grad i den enkelte kommunen.

Odd Einar Dørum (V) [11:01:10]: Snurt? Nei, det er stor glede over den ene som vender om i tide framfor aldri å gjere det. Venstre er veldig glad for at vi har satt statsråd Solhjell fri fra SVs klamme program, SV som ikke liker eksamen, karakterer og nasjonale prøver. Det er en frigjøringsbevegelse som vi er stolt over å ha vært med på, og vi er veldig glad for at vi har en statsråd som er ristet løs fra disse klamme reformpedagogiske omfavnelsene, som faktisk setter kunnskap i sentrum, og som hyller lærere med et kjærlighetstrykk som varmer mitt hjerte.

Men nå skal statsråden få lov til å ta ut sin legning ytterligere, hvis han da vil: Når skal vi få de ambisjonene som viser respekt for alle elever og for alle lærere, og som fører til at statsråden og Regjeringen tør fastsette fagkrav, kompetansekrav, for alle lærere for det å undervise i alle fag? Når skal vi få se slike ambisjoner? Når skal man i skolen følge den mentaliteten som førte til at vi fikk et kvinnehåndballag som vant OL-gull fordi man turte å ha ambisjoner? Når vil statsråden slippe seg fri og fastsette slike ambisjoner?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:02:12]: Eg er fri! Det er derfor, heldigvis, meldinga vår er full av god SV-politikk og raud-grøn politikk.

Derimot må ein av og til undrast over partiet Venstre som har i programmet sitt for denne perioden at det er for eit skulemåltid, men som i budsjettet sitt føreslår å kutte frukt og grønt i ungdomsskulen. Det er uforståeleg for meg. Eventuelt må det vere fordi ein er for mat, berre det ikkje er frukt og grønt. Så eg trur partiet Venstre òg har ein jobb å gjere når det gjeld liv og lære.

Vi har for første gong innført krav i ungdomsskulen for faga matematikk, engelsk og norsk. Eg trur eg kan seie at det, iallfall for min del, er starten på ei tenking som eg ser

her i innstillinga at det er brei semje om, nemleg at ein må sjå på det å vere lærar som ei blanding av formidling og fagkunnskap, og at vi må stille krav til lærarane. Eg har tidlegare varsla at det er naturleg å gå vidare og kikke på andre fag og andre trinn, og det kjem vi til å kome tilbake til. Det heng tett saman med sjølve lærarutdanninga, så det vil verte sett på i samband med det.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [11:03:26]: Regjeringspartiene hyller gjerne den offentlige fellesskolen. Samtidig vet vi at halvparten av norske klasserom ikke oppfyller miljøforskriften. Statsråden berørte ikke det i det hele tatt i sitt innlegg.

Regjeringen fjernet rentekompensasjonsordningen, men har gjeninnført den som et påtrykk fra opposisjonen. Vi vet at det er en del kommuner som ikke kan benytte seg av denne ordningen, fordi de ikke har evne til å betjene mer gjeld. Med dagens tempo vil det ta over 80 år å oppfylle miljøforskriften i norske klasserom.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke konkrete tiltak har Regjeringen for å gi alle norske elever et godt læringsmiljø i vår levetid?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:04:03]: Det er ei rekkje tiltak som er innførte no, og det viktigaste viser representanten til sjølv, det er rentekompensasjonsordninga. Samla er den ramma på 15 milliardar kr. Det er den same ramma som den førre ordninga hadde, og vi veit at den ordninga bidrog til å pusse opp eller nybyggje over 1 100 skular rundt omkring i heile Noreg. Så eg trur vi må kunne seie at det iallfall er eit betydeleg potensial for at svært mange skular kan renoverast eller verte nybygde på bakgrunn av det.

Men læringsmiljø er sjølvsagt eit mykje breiare omgrep og handlar om meir enn berre bygg. Derfor er vi òg opptekne av, saman med helsemyndigheitene, å følgje opp den enkelte skulen og krava der. Det er kommunane og fylkeskommunane, dei som eig skulane, som har eit hovudansvar, og vi må derfor føre tilsyn og ha tett oppfølging av korleis krava der vert gjennomført. I tillegg har vi andre læringsmiljøtiltak, t.d. ei IS-avtale, ei avtale om inkluderande skulemiljø, som vi varslar i meldinga, og som dreier seg om andre sider av læringsmiljøet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [11:05:23]: Meldingen vi behandler her i dag, heter «Kvalitet i skolen». Hva er så kvalitet? Hva er det egentlig vi snakker om? Er det god kvalitet, eller er det dårlig kvalitet? Ønsker vi å heve kvaliteten, eller ønsker vi å senke den? Når ordet kvalitet brukes synonymt med god kvalitet, hva er da egentlig dårlig kvalitet?

I teknisk sammenheng bruker vi gjerne betegnelsen «rett» kvalitet, og det forteller oss at det som er levert, er i samsvar med brukerens forventninger. Den korrekte definisjonen i henhold til ISO 9000 er:

«Helheten av egenskaper en enhet har og som vedrører dens evne til å tilfredsstille uttalte og underforståtte behov.»

Jeg tror dessverre det er lenge til det blir gjennomført en ISO-sertifisering av norsk skole. Men jeg kan forsikre om at det arbeidet som gjøres i forkant av en slik sertifisering, med dokumentasjon og utarbeidelse av rutiner og ikke minst bevisstgjøring av de ansatte, er av uvurderlig betydning i forhold til kvalitet.

Stortinget skal nå igjen forholde seg til en melding fra Regjeringen. Jeg hadde forventet noe helt annet. Når vi for første gang på lenge har fått en flertallsregjering, som har makt til å få gjennomført det den ønsker, skulle en tro at forslag til tiltak ville komme som perler på en snor og fortløpende bli satt i kraft. Med unntak av Regjeringens angrep på friskolene har vi sett lite annet enn en videreføring av Kunnskapsløftet.

Det er også betegnende for denne Regjeringen at nettopp konkurranseelementet fullstendig er utelatt i denne kvalitetsmeldingen. Konkurranse mellom skoler, det være seg offentlige eller private, sammen med et fritt brukervalg hos elever og foresatte ville etter Fremskrittspartiets oppfatning klart ha vært et kvalitetsfremmende tiltak, men det sier meldingen ikke noe om.

Det er mye godt i norsk skole. Det har vi alle vært enige om i mange år. Ja, faktisk trodde vi vel en tid at vi nærmest hadde verdens beste skole. Men så kom PISA- og PIRLS-undersøkelsene og nasjonale prøver og tok fra oss mange illusjoner. Vi ser dessverre at en rekke elever i dag ikke får det læringsutbyttet en burde forvente, og vi ser at det vi får igjen, dessverre ikke står i forhold til de ressursene samfunnet legger inn i skolen. Når vi får avdekket en slik kvalitetssvikt, er jeg vant til at en ser på det som et forbedringspotensial. Men det har kanskje noe med at jeg i mitt arbeid har gått gjennom bevisstgjøringen i forhold til kvalitetssikring, og at jeg har et positivt forhold til at avviksrapportering er et ledd i kvalitetsforbedring og ikke et svarteperspill. Jeg har tidligere fra denne talerstol tatt til orde for at vi her trenger en tilsvarende holdningsendring hos lærere og skoleeiere, men fikk da høre fra regjeringspartiene at det var å mobbe lærerne. Jeg deltok nettopp i en debatt om kunstfag i skolen hvor jeg trakk fram at det var viktig å se det i forhold til at vi scoret dårlig på internasjonale og nasjonale tester. Jeg fikk da høre fra regjeringspartienes representant at Fremskrittspartiet stod for et testtyranni. Med en slik manglende forståelse for hvilke virkemidler som skal til for å bedre kvaliteten, ser jeg ikke lyst på muligheten for å få til den nødvendige forbedringen vi trenger i norsk skole.

De som blindt og uten forbehold hyller den offentlige fellesskolen, tar de seg tid til å reflektere over hva vi tilbyr norske skoleelever, eller er det viktigste å presse fram en monopolliknende tilstand? På grunn av svarteperspillet mellom forvaltningsnivåene og et offentlig regnskapsføringsregime som ikke gjenspeiler avskrivninger og nedskrivninger av offentlige investeringer, har vi gjennom en årrekke sett ulike politiske flertall som har skjøvet vedlikehold av undervisningsbygg, helseinstitusjoner og infrastruktur foran seg. Fremskrittspartiet fremmet i trontaledebatten et forslag om å få en oversikt over det offentlige vedlikeholdsetterslepet sammen med tiltak for å komme à jour, men det fikk

bare Fremskrittspartiets og Høyres stemmer. Er grunnen at de andre partiene ikke ønsker å se sannheten i øynene?

I dag har vi et vedlikeholdsetterslep i norsk skole på 60–70 milliarder kr, og halvparten av norske klasserom, som jeg sa, oppfyller ikke miljøforskriften. Er det virkelig noen som tror at vi kan lykkes vesentlig med kvalitetsforbedringer når lærernes og elevenes arbeidsmiljø er så dårlig? Fremskrittspartiet har vist vilje til å gjøre noe som monner på dette området, men vi blir dessverre stående alene.

Opposisjonen har fremmet en rekke forslag om skoleledelse, lærerutdanning, tiltak for å bekjempe bråk og uro osv. – alt i den hensikt å få en bedre kvalitet i skolen. Forslagene har blitt nedstemt i tur og orden. I dagens behandling skal vi igjen ta stilling til en rekke gode forslag fra opposisjonen, men de kommer med vekslende flertall til å lide tilsvarende nederlag.

Jeg vil få peke på forslag nr. 8, som omhandler at opplæring i samarbeid mellom skole og hjem skal bli en integrert del av lærerutdanningen. For mange lærere i dag er det en kjempeutfordring å få til den gode dialogen med hjemmet. La meg ta én gruppe. Foreldre med innvandrerbakgrunn har et stort behov for informasjon om hvilke utfordringer barn og unge møter i det norske samfunn. Foreldrene er de viktigste rollemodellene i barns liv, men mange foreldre har liten kunnskap om skolesystemet i Norge, og en del har ingen skolegang fra hjemlandet. Selv om de får 250 timer norsk og 50 timer samfunnskunnskap, er det for lite til å forstå det norske systemet. Samtidig lærer de unge fort og kan mye om systemet. Denne forskjellen i kunnskap bidrar til å undergrave den tradisjonelle foreldreautoriteten, og mange foreldre har følelsen av at de mister kontrollen. Dette er forhold som læreren må ha kunnskaper om og være i stand til å takle, og derfor mener vi at det er viktig at dette blir en del av lærerutdanningen.

Solveig Horne hadde her overtatt presidentplassen.

Freddy de Ruiten (A) [11:10:30]: Nå skal jeg hylle fellesskolen. Det er mye bra med skolen vår. Det er et viktig utgangspunkt når vi skal diskutere hvordan den skal bli enda bedre. Norsk skole er ikke noen lekeskole, og heller ingen koseskole, som noen hevder. Det er karakteristikk som virker lite motiverende for alle de lærerne og andre ansatte som gjør en kjempeinnsats for barn og ungdom i skolen.

Det må aldri bli et problem at mange av elevene i den norske skolen trives godt. Det er et bra utgangspunkt for læring. Tradisjonelt har den politiske debatten vært unyansert i så måte. Høyresidens mantra har stort sett vært at skolen skal være et sted å lære. For oss i Arbeiderpartiet er skolen som sosial fellesskapsarena en nødvendig forutsetning for god læring. Vi er stolte av at den norske skolen er langt fremme når det gjelder elevenes kreativitet, samarbeidsevner og demokratiforståelse. Det er viktige egenskaper som et moderne velferds-samfunn har behov for i framtiden. Vi registrerer også

at de egenskapene i stor grad etterspørres av næringslivet.

Framtidens skole må fortsatt legge vekt på å utvikle elevenes sosiale ferdigheter og evne til refleksjon. Jeg snakket for noen dager siden med en finne. Han fortalte meg noen kloke ord i så måte: Norsk skole har mange kvaliteter, ikke minst at dere har forstått at elevene er sosiale individer, og ikke bare konkurransemennesker.

For oss i Arbeiderpartiet er det viktig for å oppnå kvalitet i skolen at vi bygger på den norske fellesskolen. Vi har alltid vært åpne for pedagogiske og religiøse alternativer. Vi ser at Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet ønsker at det igjen skal bli fritt fram for kommersielle private aktører å etablere skoler i Norge. Vi frykter at en slik liberalisering vil gå ut over den offentlige fellesskolen, slik som vi f.eks. nå ser i Sverige. Vi sier nei til det. Vårt alternativ er heller å satse på den offentlige fellesskolen. Vi skal sammen med elever, foreldre, lærere, andre ansatte på skolen, skoleledere og skoleeiere gjøre fellesskolen enda bedre. Vi er godt i gang med det arbeidet. Stikkord i den forbindelse er Kunnskapsløftet og tidlig innsats, som nå følges opp med kvalitetsmeldingen som vi diskuterer her i dag. Vi følger videre opp med å se på hvordan en i større grad kan yrkesrette opplæringen, og ikke minst jobbes det med en ny lærerutdanning. Vi vil kontinuerlig søke løsninger som har det mål for øye å sikre at alle mestrer grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv, ikke minst opplever mestring gjennom trivsel, og at hver enkelt elev opplever en skole som er tilpasset deres evner og interesser.

Vi er godt i gang med det arbeidet, men vi må sammen med alle som er involvert i skolen, sørge for å fokusere på dette kontinuerlig. Som politikere må vi erkjenne at økt kvalitet ikke er noe en bare kan vedta, men det må komme nedenfra. I Arbeiderpartiet er vi sikre på at de grep vi nå foretar, og kommer til å foreta, vil være med på å motivere alle som er involvert i norsk skole, til å jobbe sammen for en ytterligere kvalitetsforbedring i skolen.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [11:15:03] (komiteens leder): Av og til kan det være vanskelig å definere hva kvalitet er. Noen har sagt at det er det mest komplekse, mangedimensjonale virksomhetsbegrep som noensinne er redusert til åtte bokstaver. Andre sier at kvalitet kjenner du igjen når du ser det. Andre igjen sier at kvalitet er evne til kravoppfyllelse, det er fravær av avvik, eller det er evne til god ressursutnyttelse, resultatforbedring og tilpassing til nye betingelser.

Jeg er veldig glad for at skolediskusjonen vi har i 2008, først og fremst handler om kvalitet og innhold. Men det er ingen selvfølge. Det har kommet av at vi opp igjennom mange år nå har fått fokusere på det som er det viktigste i skolen, nemlig innhold og læring.

Når statsråden sier at vi oppdaget de store sosiale forskjellene da vi startet arbeidet med St.meld. nr. 16 for 2006–2007, må jeg nok korrigere statsråden og si at det var et vesentlig grunnlag for Kunnskapsløftet. Det var nettopp da vi oppdaget at den norske skolen ikke utjevnet, men snarere tvert imot forsterket og viderefør-

te forskjeller mellom elevene som følge av ulik sosial bakgrunn.

Representanten Freddy de Ruiten sier at høyresiden har hatt som mantra at skolen skal være et sted for læring. Ja, og det er jeg veldig stolt av. Skolen skal være et sted for læring. Det som kortslutter i representanten de Ruiters innlegg, er at han mener det er en motsetning mellom læring og fellesskap. Det er ikke slik at det blir mindre læring fordi vi også fokuserer på fellesskap. Men for Høyre og for andre partier her i salen har det ikke vært nok at elevene lærer å utvikle gode samarbeidsevner, at de lærer god demokratiforståelse, så lenge 20 pst. av elevene går ut av skolen uten å kunne lese og skrive ordentlig. Det er den største utfordringen i skolen.

Frafall i videregående opplæring har vært et tema som mange har begynt å diskutere på stort alvor. Det er helt åpenbart at vi vet mer om årsakene nå enn vi gjorde for en stund siden. Vi vet at manglende grunnleggende ferdigheter har stor betydning. Vi vet at høyt fravær har stor betydning. Dårlig yrkesrådgivning har også stor betydning, og det samme har også mangel på lærlingsplasser.

Høyre har fremmet en rekke forslag for å bedre situasjonen når det gjelder frafall i videregående opplæring. De har i tur og orden selvfølgelig blitt nedstemt. Men jeg håper jo at vi nå, i den nye trenden vi er inne i, kan se igjen noen av de forslagene når neste stortingsmelding fra Regjeringa kommer. Den må i så fall komme rimelig raskt i og med at det er valg i 2009, og det sannsynligvis blir et regjeringsskifte – vi kan iallfall håpe.

Så er det, som flere har vært inne på, positivt at mange av opposisjonens forslag følges opp. Det gjelder forslag om skolelederutdanning, forslag om etter- og videreutdanning for lærere, og det gjelder også andre forslag. Jeg synes det allikevel er verdt å bemerke at det er synd at de forslagene må gå en runde gjennom å bli nedstemt i Stortinget før Regjeringa finner det for godt å ta forslagene opp i sine forslag.

De senere års forskning om norsk skole har avdekket at den er god på mange områder, men at vi også har store utfordringer. Vi vet at god og effektiv skoleledelse er viktig for å forbedre resultatene i skolen. Vi vet også at mange lærere har vært usikre på sin egen rolle, er usikre på det å lede læringsprosesser, og mange ganger fører det til at man kombinerer elevsentrerte metoder med uklare forventninger i fagene. Det bidrar til at mange elever ikke presterer så godt som de kunne ha gjort. Det at læringstrykket er for lavt, gjør at ambisjonsnivået også blir lavt.

Gode læringsprosesser og god læring krever gode lærere. Vi vet at et utdanningssystemets kvalitet aldri kan overstige kvaliteten på lærerne, og vi er heldige i Norge, for vi har mange gode lærere. De gjør en utmerket jobb, men de trenger flere kolleger. Det betyr at vi må utdanne lærerne våre bedre, og vi må sørge for at vi får flere lærere. Vi har store rekrutteringsutfordringer på lærersiden. Vi vet at timetallsutvidelsen alene vil medføre behov for 10 000 nye lærere. Vi vet at holdes alle andre faktorer konstant, trenger vi ca. 7 000 nye lærere fram mot 2020. Spørsmålet er jo hvor vi skal hente de lærerne fra. Opposisjonspartiene på Stortinget har gjentatte ganger fremmet for-

slag om rekrutteringsplaner, om tiltak som kan bidra til at vi øker tilgangen på lærere. Regjeringspartiene har hver gang stemt forslagene ned. Det betyr at vi kommer stadig lenger på etterskudd i forhold til å klare å rekruttere flere lærere.

Til slutt vil jeg bare minne om at de store kuttene som har kommet i basisbevilgninger til universiteter og høyskoler, har gjort situasjonen vanskelig for mange lærerutdannere. Det betyr at de kutter i tilbud, de kutter i veiledning og oppfølging, og de kutter i studiekvalitet. Det kommer til å gå ut over kvaliteten på lærerne som uteksamineres.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tove Karoline Knutsen (A) [11:20:14]: Jeg har lyst til å fortelle en historie fra virkeligheten om læring. Den handler om den tida jeg var direktør for Festspillene i Nord-Norge, og vi skulle bygge en stor skulptur ute i fjæra. Den var utformet i tre, glass og jern, og den var utformet av tre kunstnere.

For å få til denne skulpturen gikk vi til Harstadbotn og Stangnes videregående skoler i Harstad som hadde mekanisk linje og tømmerlinje, for å spørre om de kunne være med. Det sa de heldigvis ja til. Så satte de i gang. Da jeg ringte rektoren etter 14 dager for å spørre om hvordan det gikk, sa han: Dette er helt fantastisk. Vi har redusert fraværet fra ca. 20 pst. til nesten null.

Da vi sjøl dro bortover for å se på arbeidet, møtte vi meget engasjerte elever i lag med kunstnerne, som var i full sving. En av elevene sa det på denne måten: Det er så flott å skape noe som blir fint, og som samtidig gjør at vi er nødt til å beregne helt nøyaktig vinklene på jernet og tyngden på jernet for å få dette til å bli akkurat sånn som det skal være.

For å gjøre en lang historie kort: Dronning Sonja åpnet skulpturen ute i Trondenesfjæra, og det var en gjeng med meget stolte elever som stod og så på. Det ble en skulptur som trakk mange folk, og som folk i Harstad-området benyttet og brukte den sommeren.

Hva er essensen i denne historien? Kanskje handler det om verdighet, den verdigheta et ungt menneske opplever ved å få lov til å skape og lykkes. Kanskje handler det ikke minst om den lærekräften som kunst- og kulturfagene representerer, som Ann Bamford viser til i sin undersøkelse, professoren Ann Bamford som har jobbet for UNESCO med å kartlegge hvordan ulike nasjoner har kunst- og kulturfagene representert i læringa.

PISA- og PIRLS-undersøkelsene viser at det er de landene som er best på kunst- og kulturfag, som også skårer høyest når det gjelder lese- og regneferdigheter.

Anders Anundsen (FrP) [11:23:06]: Jeg er klar over at det er fredag. En skal kanskje være varsom med å utnytte treminuttersinnleggene fullt ut, men jeg kan ikke helt la det gå stille for seg når representanten de Ruiten holder sin sedvanlige tirade over hvordan den ikke-sosialistiske politikken er. Han fremstod vel egentlig som arbeiderparti-representanten som er SVs forsvarer av den tidligere SV-

politikken, der det ikke var så viktig med fagkunnskap bare man kunne samarbeide godt, og at man forstod demokrati. Det har selv SV forlatt. Det kan være at det er på tide at representanten de Ruiter gjør det samme.

Det som er årsaken til at jeg tar ordet, er at statsråden i replikkordskiftet kom i skade for å si at jeg ikke kunne tatt mer feil når jeg påstod at denne regjeringen hadde gått imot femårig lærerutdanning, imot rekrutteringsplan for lærere, imot forpliktende etter- og videreutdanningsplan for lærere og imot spesifikke fagkrav i undervisningen. Så jeg vil gjerne vite hvilke av disse forslagene Regjeringen har vært for. Regjeringspartiene har stemt imot disse forslagene gang på gang i dette hus. De kommer til å stemme imot flere av disse forslagene også i dag. Jeg synes det er hyggelig for så vidt at presisjonsnivået til vanlig er ganske høyt, men den eneste måten statsråden kan ha rett i sin påstand på, er at han fra denne talerstol anbefaler regjeringspartiene å støtte forslagene nr. 2, 4, 7 og 13 i dag. Det vil jeg gjerne høre statsråden si!

Odd Einar Dørum (V) [11:24:46]: Statsråden var forundret over at Venstre som er for frukt og grønt, ikke vil prioritere penger på det. Det er fordi at når vi må velge, så setter vi det viktigste først. Vi setter det å gi systematisk kompetansegivende videreutdanning til lærere og å rekruttere lærere først, fordi det er viktigst. Det viktigste er at en skole har gode lærere og mange nok lærere.

I politikk er det slik at en må prioritere, også når en er i opposisjon. Det er nemlig slik at opposisjonspartier kan like lite som regjeringspartier leke med penger. De er nødt til å bruke de pengene de har, og de er nødt til å lære seg å prioritere. Det har selvfølgelig også regjeringspartiet SV lært, at de er nødt til å prioritere. Venstres prioriteringer er tydelige og enkle, og det er at vi putter pengene i det å rekruttere flere lærere og å gi systematisk videreutdanning til lærere først. Vi ønsker gjerne mange andre ting, men dette er det viktigste.

Det som imidlertid også fikk meg til å ta ordet, er det poenget representanten Ine Marie Eriksen Søreide var inne på, og som gjelder den politikken der Regjeringen ikke setter ting først, men hvor den etter å ha gitt tilbake et hvileskjær, påfører høyere utdanning to nye hvileskjær. Den som ikke skjønner at det rammer utdanninger som også er viktige for skolen, den som ikke skjønner at det rammer f.eks. realfag, som skolen faktisk er avhengig av og som man jobber for å rekruttere folk til, må jo skjønne at det er noe galt med sammenhengene. Så statsråden bør raskest mulig samle på kruttet og sørge for at hans kollega Tora Aasland ikke kommer tilbake til denne salen, slik hun har gjort til nå, for å fortelle at et hvileskjær førte til to nye. Å sende det signalet inn i høyere utdanning at man er nødt til å kutte kvaliteten på utdanningen fordi man skal berge forskningen, er et utrolig dårlig signal ved det å prioritere. Den som er bekymret for små utdanningsinstitusjoner, og det er mange av dem som f.eks. driver med lærerutdanning, må jo vite at dette virkelig spiser livet ut av dem når man driver på denne måten.

Når det gjelder det å kunne prioritere, det å kunne satse, ja så har Venstre gjort det. Vi har altså satset på rekrut-

tering av lærere, vi har satset på rekruttering av forskere, stipendiater, og vi har satset på å putte pengene våre i å sørge for at høyere utdanning og forskning er skadesløs ved å prioritere kunnskap som det viktigste – vel vitende om at gode lærere og det å bygge kunnskap også gir skoler som skaper de vakre forholdene som Tove Karoline Knutsen var inne på. Jeg har selv gått i en skole som var slik. Jeg kan bekrefte at gnistrende gode lærere med mange talenter løfter elever så det virkelig står etter. Så det statsråden faktisk bør gjøre når han kommer tilbake til sitt departement, er å lage en kollokviegruppe med sin kollega Tora Aasland som handler om: Hvordan i all verden retter vi opp de to hvileskjærene? Hvis de ikke gjør det, er det faktisk å undergrave mye av kvaliteten i skolen.

Inger S. Enger (Sp) [11:28:05]: Jeg skal ikke ta utgangspunkt i noe hvileskjær, men prøve å komme meg tilbake til St.meld. nr. 31.

Jeg tenker at det er viktig at vi står sammen om Kunnskapsløftet. Jeg føler at det har vært en god debatt i dag. Vi har hatt ulike innfallsvinkler, selvfølgelig, men jeg tror det var Eriksen Søreide som nevnte at vi har vært enige om de store linjene når det gjelder Kunnskapsløftet. Det er viktig.

Det er selvfølgelig også enighet om at det er alvorlig når hver femte elev som går ut av skolen, verken kan lese eller skrive ordentlig. Derfor er det viktig med tidlig innsats, og jeg tenker at det er viktig at disse stortingsmeldingene, St.meld. nr. 16 for 2006–2007 og St.meld. nr. 31, ses i sammenheng. I St.meld. nr. 16 peker vi på at det er viktig med tidlig innsats, og i St.meld. nr. 31 gir vi veldig mange av svarene på det.

Så har det også vært nevnt i dag at det har vært sutring. Jeg velger ikke å bruke det ordet i det hele tatt. Jeg synes det er rimelig at opposisjonen peker på at det som tidligere har vært nedstemt, blir løftet opp i denne stortingsmeldinga. Så kan man si: Hvorfor det? Jo, fordi det må settes inn i en sammenheng. Det må være forankra når vi kommer med saker. Det går veldig godt fram av det som står i St.meld. nr. 31 om at vi har nasjonale rammer, og at det tar veldig lang tid før vi får lokal implementering, altså før de lokale absorberer dette. Det er noe av det som er bakgrunnen for at vi må se dette i sammenheng. Jeg tenker at det som representanten Gerd Janne Kristoffersen nevnte i forbindelse med NTNU, viser nettopp dette. Når de nå hører om dette, er de klare til å sette i gang videreutdanning for lærere. Det er ikke bare å knipse. Vi må også ha en bakgrunn for det vi gjør, og en historisk forankring for det.

Da er det en ting som gjenstår, og det er lærerutdanninga. Nå kommer det en stortingsmelding om den ved nyttårstider, som vil peke på den nye lærerrollen. Det har skjedd lite på det området, fra noen av oss gikk ut for snart 40 år siden fram til i dag, slik at den utdanninga må forandres til det bedre. Jeg veit at det foregår interessante forsøk, bl.a. på Høgskolen i Vestfold, som en sjølsagt vil ta med i den meldinga som kommer. Men dette er framtid. Jeg føler at når vi har fått denne stortingsmeldinga i dag, og når vi får en ny stortingsmelding om lærer-

utdanninga, så har norsk skolepolitikk fått både hode og hale.

Eirin Faldet (A) [11:31:18]: Det er ikke så ofte jeg kaster meg inn i en debatt om undervisning og pedagogikk, men jeg har lyst til å gjøre det i dag.

Vi har en god skole, men vi er tverrpolitisk enige om at den kan bli bedre. Vi snakker i dag om kvalitet i skolen, og mange understreker at våre barn må bli flinkere i norsk og matematikk. Vi er alle enige om at det er viktig. Men et barn som har problemer på hjemmebane med vold og overgrep, bruker så mye krefter på frykten sin at det blir liten plass igjen til x-er og y-er. Når hele livet til ungen er kaos, med tusenvis av x-er og y-er inne i dem, vet vi at frykten for det ukjente, frykten for ensomhet og mobbing, tar alle kreftene.

Stortinget har en tverrpolitisk barnerettsgruppe. I går hadde vi Barnas Spørretime 2008 her, der barna selv bad om hjelp til å bli sett. En PISA-undersøkelse tar ikke høyde for det, men vi som voksne og politikere må ta dette med når vi diskuterer kvaliteten i skolen. Når et barn lever i frykt, er uoppmerksomt, ikke gjør lekser og isolerer seg, er faktisk førskolelæreren og læreren den første som kan oppdage det. Det betyr at vi må ha en lærerutdanning i framtida som tar dette med.

Jeg hadde lyst til å si dette, for det er så viktig at barn blir sett. Barn har rett til et godt liv, også på skolen. Vi må gi lærerne rom til å kunne ta seg av de ungene som sliter på hjemmebane. Det stilles mange krav til lærerne, og jeg skjønner at det ofte kan bli dårlig tid til dette. Men, kjære, jeg ber alle oss voksne: La barn bli sett! La oss være noen av dem som bryr seg om, og som rekker ut en hånd når vi ser at unger sliter!

Freddy de Ruiter (A) [11:34:20]: Så vidt jeg husker, er det ingen fra SV, ingen fra Senterpartiet og ingen fra Arbeiderpartiet som har kalt skolen vår for lekeskole, heller ikke koseskole. Så vidt jeg vet, er det heller ingen fra Senterpartiet, SV eller Arbeiderpartiet som verken har svartmalt eller kommet med den type karakteristikk.

Når det gjelder kortslutning, vet jeg ikke hvordan man skal tolke det i denne sammenhengen. Når man skal sette det inn i en skolesammenheng, vil jeg for min del si at kortslutning betyr ikke å se sammenhengen. Hvis man kan si at grunnlaget for god læring er trivsel, at ungene har det godt på skolen og har evne til refleksjon, skjønner ikke jeg dette. For meg er det kortslutning å kalle skolen for en koseskole og en lekeskole, og ikke se sammenhengen mellom det sosiale aspektet, trivsel, refleksjon, demokrati-forståelse og god læring. Jeg tror det er andre enn SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet som sliter med kortslutning når det gjelder skolepolitikk, og evnen til å se disse tingene i sammenheng.

Vi tar gjerne debatten med både Høyre og Fremskrittspartiet om det ideologiske fundamentet til velferdsstaten og skolen vår, og også om sammenhengen mellom trivsel og god faglig læring. Der har vi ingenting å skamme oss over. Jeg er helt sikker på at både lærere, elever og foreldre vil kjenne seg igjen i vår beskrivelse.

Gunnar Gundersen (H) [11:36:25]: Jeg skal ikke melde meg på i debatten om kortslutning eller ikke. Det var det første innlegget til Freddy de Ruiter som inspirerte meg til et lite treminutters innlegg.

Jeg er i likhet med representanten Eriksen Søreide stolt av at det er Høyre som har stått for at man faktisk skal stille krav i skolen. Det som de Ruiter sa, var at elevene er sosiale individer, ikke bare konkurransemennesker. Men da vil jeg si at lite grann konkurranse skader jo heller ikke. Jeg tror at vi alle ser at elevene er sosiale individer – men konkurranse stimulerer faktisk til at man presterer! I den sammenheng vil jeg minne Freddy de Ruiter om at statsministeren, hans egen sjef, har meldt oss på i den kanskje tøffeste konkurransen man har. Det er at vi skal ha verdens beste skole. Hvis man overfører det til idretten, skal idretten altså produsere verdensmestere uten at vi skal ha nasjonale mesterskap, og uten at vi i det hele tatt skal måle noe i norsk idrett. Så bitte lite grann konkurranse stimulerer faktisk til litt prestasjon. Det hadde jeg lyst til å kommentere overfor Freddy de Ruiter.

Men så litt tilbake til statsråden og det han sa om mer av rød-grønn politikk. Jeg blir egentlig mer forvirret over hvor hans plattform er, for i SVs program står det å lese at man skal bort fra karakterer, man er mot nasjonale prøver, og man er generelt imot å stille krav. Da vil jeg rett og slett spørre: Hvor finner statsråden igjen spor av det grunnleggende i SVs program i den meldingen som nå ligger her? For meg virker det heller slik at man kan snu på det og si at det ikke er mer av rød-grønn politikk, det er faktisk mer av Høyre-politikk denne meldingen i og for seg signaliserer.

Lena Jensen (SV) [11:38:32]: Beskyldningene hagler fra opposisjonen. Men jeg står her og er veldig stolt og veldig fornøyd med den stortingsmeldingen som vi i dag diskuterer. På mange måter kan vi si at denne stortingsmeldingen er et lærerløft, fordi den setter læreren i sentrum.

Jeg vil bare påpeke noen av de grepene som er så utrolig viktige, som vil gjøre hverdagen annerledes for de mange lærerne ute i Skole-Norge, og som vil gjøre dem bedre i stand til å kunne gjøre det de ønsker, nemlig å være gode lærere for sine elever. Ønsket om flere lærere har vi lagt inn i rammen for budsjettet. I tillegg til at vi har økt de generelle rammene til kommunene, har vi også lagt inn i rammen penger som skal brukes på lesing, skriving og tallforståelse på 1.–4. klassetrinn. Det blir flere lærere i skolen – i motsetning til med den forrige regjeringen, som tydelig signaliserte til kommunene og til skolene at man hadde nok penger i den norske skolen. Man brukte så mange ressurser. Vi sier akkurat det motsatte: Vi ønsker å bruke mer penger på skolen og på lærerne.

Skolelederutdanningen eller rektorutdanningen, som er noe helt nytt som vi har kommet med nå, er utrolig viktig for å gi kompetanse til både de rektorene som ikke har kompetanse, og de rektorene som har behov for mer kompetanse.

Tid til undervisning er noe lærere hele tiden opplever at de ikke har. Vi har nedsatt et utvalg. Vi har en syste-

matisk gjennomgang for å se på hvordan vi kan få vernet tiden til lærerne, så de ikke trenger å bruke tid på så mange andre ting utenom det de er utdannet til, nemlig opplæring og undervisning.

Når det gjelder utvidelse av timetallet for 1.–4. klasse-trinn, har vi lagt inn penger til kommunene, og de pengene som er lagt inn, er tiltenkt lærere, for det som koster med tanke på å utvide timetallet, er nemlig lærerressurser.

Læreplaner satte den forrige regjeringen i gang med, og de skal spesifiseres ned til det enkelte nivå. Det er overordnet nå, og det er vanskelig. Lærerne har brukt kvelder, ettermiddager og til og med netter for å konkretisere disse læreplanene, og det har vært vanskelig. Nå skal vi gi dem veiledende læreplaner og gode eksempler fra skoler som har fått det til, fra kommuner som har jobbet med dette. Dette er blant mange av tiltakene våre, så dette er en stortingsmelding for lærere og for å gi dem den hjelpende hånd som de har behov for.

Vi er på god vei. Jeg mener at denne regjeringen nå viser at vi prioriterer skolen og en helhetlig systematisk gjennomgang av skolen. Samtidig vil jeg bare si at vi har satt i gang noe som er utrolig viktig: et løft for skolebibliotekene. Vi skal satse på kvalitet, åpningstid, flere bøker osv., noe som er utrolig viktig for lærerne.

Presidenten: Representanten Anders Anundsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Anders Anundsen (FrP) [11:41:53]: Til siste taler, Lena Jensen, kan jeg bare si at SV f.eks. kan støtte Fremskrittspartiets forslag om øremerking av midler til skolen, hvis de ønsker å bruke mer penger på skolen.

Det som fikk meg til å ta ordet, var det perspektivet som representanten Faldet trakk inn i debatten, og som egentlig er et nytt perspektiv, men som selvfølgelig også handler om kvalitet. Hvordan skal en elev med f.eks. store utfordringer hjemme, klare å løse oppgaver med x-er og y-er på skolen? Men representanten Faldet gikk i en felle, og det var at hun sa at det var lærerne som skulle ha ansvaret for å følge opp elever i en vanskelig situasjon. Fremskrittspartiet har tidligere fremmet forslag om en mer tverrfaglig skole, hvor du trekker inn annen type kompetanse i skolen for å løse nettopp de utfordringene som representanten Faldet pekte på. Vi har fått veldig sterk støtte til det forslaget fra Fellesorganisasjonen, så jeg håper det perspektivet som Faldet trakk opp, også i fremtiden vil bli trukket sterkt opp. Representanten Faldet ønskes lykke til – fra Fremskrittspartiets side i hvert fall – med å få gjennomslag for det perspektivet internt i regjeringspartiene.

Presidenten: Representanten Freddy de Ruiten har også hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Freddy de Ruiten (A) [11:43:08]: Med Fremskrittspartiets kommuneopplegg ville det bli atskillig mindre penger til skole, ettersom Fremskrittspartiet vil forby kommuner å ta inn eiendomsskatt. Det innebærer at de eks-

trapengene som Fremskrittspartiet foreslo overført, vil bli mer enn spist opp av forbudet mot eiendomsskatt. Det vil gjøre at flere kommuner vil slite betydelig med å gi driftsmidler til skolen. Så skolen har ingen lys framtid i møte med Fremskrittspartiets kommuneopplegg. Så er det sagt.

Til representanten fra Høyre vil jeg bare si at til og med i idretten er det konkurranseregler. Vi har noe som heter barneidrett, som forbyr tidlig spesialisering, og som vil forberede barna på konkurranse på en forsiktig måte. Skolen er dog litt annerledes. Der handler det ikke om å konkurrere, men å prestere for egen del som en forberedelse til arbeidsliv og videreutdanning. Det er viktige nyanser her.

Ine Marie Eriksen Søreide (H) [11:44:12]: Vi er alle opptatt av en god offentlig skole, men skal vi få til det, må vi evne å prioritere det viktigste først. Barn må lære å lese og skrive og regne. Det er viktig at trivselen også er til stede. Men det er ingen motsetning mellom trivsel og læring, snarere tvert imot er det en nær sammenheng.

Det som fikk meg til å ta ordet, var egentlig flere ting. For det første sier SVs Lena Jensen at skolelederutdanning er noe helt nytt de har kommet med nå. Skolelederutdanning ble innført under den forrige regjeringa. Det første skolelederprogrammet som ble innført, kom på BI. Vi har ønsket at vi skal ha en obligatorisk skolelederutdanning, fordi vi vet hvor viktig skoleledelse er for gode læringsresultater i skolen.

Så ble det hevdet at det nå kom så mye mer penger til skolen. Vel, jeg synes det er interessant at for ganske nøyaktig ett år siden, 26. november 2007, sendte statsråd Solhjell ut en pressemelding der han var bekymret for skolenedleggelse rundt omkring i landet. Nå skriver vi altså ett år etter. I Skien har man lagt ned fem skoler og skal nå kutte 40 lærerårsverk. I Kommunal Rapport den 19. november kunne vi lese at 54 pst. av kommunene foreslår stillingskutt. Og det er foreløpige prognoser – det er ikke sånn at situasjonen ikke kan bli verre.

Regjeringa har altså satt kommunene i en situasjon der de er blitt lovpålagt å tilby frukt og grønt til ungdomsskoleelevene. Kommunene står i en situasjon der de er nødt til å prioritere hvilke lovpålagte oppgaver de skal bryte. Det betyr at de ikke kan ansette flere lærere, fordi de er pliktige til å tilby frukt og grønt.

Til representanten Freddy de Ruiten: Det er et interessant paradoks når han trekker opp eiendomsskatten. Oslo kommune har ikke eiendomsskatt, men har landets beste skole på de nasjonale prøvene. Trondheim kommune – rød-grønne Trondheim kommune – har eiendomsskatt. De gjør det ikke så bra på de nasjonale prøvene og må nå legge ned ni skoler. Jeg fikk nettopp en e-post fra LO i Trondheim, som arrangerer fakkeltog og demonstrasjoner mot nedleggelse av ni skoler.

Det er altså ganske lite sammenheng mellom retorikken til regjeringspartiene og det reelle innholdet i politikken. Før man snakker om at andre partier ikke har gjort jobben sin når det gjelder innhold, kvalitet og ressurser i skolen, bør man kanskje se litt nøyere etter hva som har skjedd i de tre åra vi har hatt rød-grønt styre.

Åse M. Schmidt (FrP) [11:46:57]: Jeg hadde egentlig lovt å holde meg helt rolig og ikke la meg hisse opp, men representanten Freddy de Ruiten klarte det. Det er kanskje noe som har med Aust- og Vest-Agder å gjøre, hva vet jeg!

Hadde det vært sånn at Regjeringen hadde klart å overføre nok midler til kommunesektoren til de oppgavene som de faktisk pålegger kommunene, hadde vi ikke hatt nettopp det problemet som representanten Freddy de Ruiten påpeker. Og hadde det ikke vært for den skvisen som den enkelte kommune blir lagt i hvis de ikke klarer å fylle kravene som er satt, og som Regjeringen ikke følger opp med penger til kommunen, hadde det ikke vært nødvendig å vurdere eiendomsskatt. Jeg kommer fra en kommune som ikke har eiendomsskatt, som har en god skole, og som klarer det.

I tillegg sier representanten Freddy de Ruiten at skolene bare skal være glade for at man ikke har Fremskrittspartiet i regjeringsposisjon. Da håper jeg at Freddy de Ruiten også har lest Fremskrittspartiets program. Det sier faktisk at hadde man hatt en øremerking av de områdene som er viktige, deriblant skole, hadde man sikret den kvaliteten og det nivået som Freddy de Ruiten sier han vil ha. Men Regjeringen og Freddy de Ruiters parti følger ikke opp med de midlene. Det er en tankevekker.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:48:37]: Det var ikkje representanten Freddy de Ruiters innlegg som fekk meg til å ta ordet. Det var for å oppsummere nokre ting som kom opp i løpet av debatten.

Lat meg først seie to ord om fråfallet i vidaregåande skule. I altfor mange år har det norske samfunnet teke for lett på eit problem vi har visst om. Først då den raud-grøne regjeringa kom til, har det vore ei styrking av fokuset og konkrete tiltak som har vorte gjennomførte. Eg nemner føring av frávær på ungdomsskulen, styrking av rådgivinga – både profesjonalisering og meir pengar – kartleggingsprøver første året på vidaregåande for tettare oppfølging, forsøksordning med praksisbrev, og andre ting. Men eg trur at vi alle må innsjå at det er eit betydeleg lyft som må til, og det auka fokuset som er på det, vil gi eit godt grunnlag for å gå endå vidare. Eg er heilt overtydd om at vi i åra framover må ta endå tøffare grep når det gjeld fråfall i vidaregåande skule, enn vi har gjort hittil.

Når det gjeld kommuneøkonomi og pengar – vel, uansett regjering og kommuneøkonomi vil det nok finnast eksempel i Noreg på at skular vert lagde ned, at lærarar vert oppsagde. Men det vi veit, er at kommuneøkonomien i sum i desse fire åra er langt betre enn med den Høgre-dominerte regjeringa i førre periode. Og mens pila peikte nedover når det gjaldt lærartettleik, i førre periode, er ho ifølgje statistikken stabil hittil i denne perioden. Det er fakta.

Når det gjeld Venstre og Venstres program, er eg einig i at Venstre har lagt fram eit budsjett som prioriterer rekruttering av lærarar og kompetanse. Det er trass i alt positivt at Venstre har store ambisjonar i opposisjon, sjølv om dei ikkje fekk til noko av det i posisjon. Men det er litt interessant at dei som må betale den satsinga, er ungar frå eitt til atten år. Det er eg meir kritisk til. For det er auka

barnehageprisar, det er kutt i timetalet i norsk, matematikk og engelsk i småskulen, det er kutt i timetalet i fysisk aktivitet for mellomtrinnet, det er kutt i frukt og grønt på ungdomstrinnet, og ein vil ta vekk gratis læremiddel i vidaregåande.

Lat oss så oppsummere kort til slutt. Det kan verke som om det er større ueinighet i debatten enn det verkeleg er. Litt forvirrande kan det òg vere, synest eg, når representanten Gundersen seier at denne meldinga består av god Høgre-politikk, og representanten Anundsen seier at meldinga er svært svak, men med nokre lyspunkt. At Framstegspartiet karakteriserer Høgre-politikk som berre å ha få lyspunkt, er kanskje ikkje nytt. Likevel trur eg vi må slå fast at dei tiltaka som vert foreslått, og innretninga og måla i meldinga, faktisk har brei oppslutning frå venstre til høgre – antakeleg fordi ein del av det verken er berre SV-politikk, berre Høgre-politikk, berre KrF-politikk eller berre FrP-politikk, men fornuftige ting som vi kan samlast om å gjennomføre. Det er veldig positivt.

Presidenten: Odd Einar Dørum har hatt ordet to gonger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Odd Einar Dørum (V) [11:52:09]: Det statsråden har konstatert, er at Venstre følger sin politikk, og det er at vi prioriterer flere lærere, vi prioriterer kompetanse til lærere framfor timer – og det har vi landsmøtevedtak på. Og normalt skal man holde det man sier. Det andre Venstre gjør, er at vi fjerner hvileskjærene i høyere utdanning. Vi styrker forskningen med 1,3 milliarder kr, det er ca. 1,5 promille i budsjettet, fordi vi vet at uten å styrke høyere utdanning og forskning undergraver vi alt som har med kunnskap og skole å gjøre. Så svaret er: Vi prioriterer annerledes enn SV. Der SV gjerne vil dele ut penger til mange formål, lærer Venstre seg til å telle til tre: lærere, kunnskap og forskning, og jeg vil anbefale partiet SV å lære seg den type konsentrasjonens kunst neste gang man skal lage partiprogram. For hvis man lover 250 ting, bommer man på veldig mye, og man får ikke til det viktigste. For oss er lærere, kunnskap og forskning det viktigste, og det prioriterer vi.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 603)

Sak nr. 2 [11:53:15]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Vera Lysklætt og André N. Skjelstad om å forebygge antallet unge gjeldsslaver, antallet tvangssalg og konkurser i borettslag (Innst. S. nr. 43 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:100 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Yrvin (A) [11:54:17] (ordfører for saken): Det er et bredt politisk engasjement i boligpolitikken, og målet er at de fleste som ønsker det, skal kunne eie sin egen bolig. Men tallet på tvangssalg indikerer at veldig mange ikke kan investere i sin egen bolig selv om de har lyst til det, og det at det til tider er dyrt å eie egen bolig, går særlig ut over førstegangskjøpere, som vil inn på markedet, men som ser at terskelen er høy.

«Vi rød-grønne», som statsråden eksemplarisk skriver i sitt brev til Stortinget, mener det er positivt at man regulerer markedet bedre ved at man gjør det lettere å få prisinformasjon og få informasjon om kostnadsutviklingen. Det er svært positivt at den nye loven om borettslag fra 2003 har ført til at antall borettslagsleiligheter har skutt fart, og de rød-grønne mener at nybygging av borettslagsboliger, en god gjeldsordningslov, gode bostøtteordninger og studentboliger er det som skal til for å sikre at terskelen for å komme inn på boligmarkedet ikke er for høy. Derfor er det underlig at Fremskrittspartiet mener at hovedproblemet i markedet nå er at tilbudssiden ikke fungerer godt nok, at det er for mange restriksjoner på nybygg, at vi har en politisk vedtatt tomtmangel, og at vi har rigide reguleringsplaner, slik de skriver i sine merknader. Spørsmålet er hva som er Fremskrittspartiets løsninger på bolig mangelen nå. Er det å la være å sette i gang boligbyggelag slik som de rød-grønne stiller seg bak, slik vi har gjort i Norge, eller er det å droppe å bygge nye studentboliger? Er det å stoppe slike praktbygg som vi har f. eks. i Oslo – Nasjonalgalleriet, Operaen, Munch-museet, Tøyenbadet? Er det dette som er rigide reguleringer og restriksjoner? Mitt spørsmål til Fremskrittspartiet i denne saken er således: Hva er Fremskrittspartiets alternative løsning på boligutfordringene vi ser i Norge – og til statsrådets forslag – annet enn ikke å søke å finne balansen mellom offentlige interesser og privat utbygging, slik vi søker å gjøre i Norge? Vil vi få et land som er like dårlig regulert på boligmarkedet som land hvor vi ser at nettopp mangelen på regulering har ført til at byggingen ikke tjener folks interesser?

Vi rød-grønne ønsker en harmonisk balanse mellom private og offentlige interesser i boligpolitikken og mener det er viktig at de som kjøper, får mer informasjon om pris- og kostnadsutviklingen for å kunne ta gode og begrunnede beslutninger.

Til slutt vil jeg rose initiativtakerne for å ha reist denne viktige boligpolitiske debatten.

Ib Thomsen (FrP) [11:56:57]: Jeg hører at representanten fra Arbeiderpartiet har sterkt søkelys på Fremskrittspartiets boligpolitikk, og jeg forstår at de har lest gjennom dette og fortsatt har mye å lære. Det som manglet, var at representanten også hadde vyer og visjoner om sin egen politikk.

Forslaget fra Venstre om å forebygge antallet unge

gjeldsslaver, antallet tvangssalg og konkurser i borettslag er et viktig forslag, og jeg er glad for at det er et bredt politisk engasjement rundt boligpolitikken. Det må være en målsetting at flest mulig av dem som ønsker det, skal være i stand til å kjøpe sin egen bolig, enten alene eller sammen med andre.

Norge er blant de landene i Europa der en stor andel av befolkningen foretrekker å eie egen bolig framfor å leie. Fremskrittspartiet er langt på vei tilhenger av et selvregulerende marked, og mener at hovedproblemet i det norske boligmarkedet er at tilbudssiden ikke fungerer godt nok, noe representanten fra Arbeiderpartiet var innom i sitt innlegg. Det er pr. i dag omfattende restriksjoner som hindrer nybygging, f.eks. den politisk vedtatte tomtmangel, innskrenking av eiendomsretten gjennom begrensninger på bruk av eksisterende tomter, og at kommunene ikke har sterke nok incentiver til å legge til rette for vekst og utvikling. Der det er ledige tomter, er det gjerne vedtatt rigide reguleringsplaner som hindrer en effektiv arealutnyttelse, og dette er noe Fremskrittspartiet har påpekt mange ganger.

De høye boligprisene i Norge kan i stor grad skyldes bevisste politiske valg fra de rød-grønne partiene. Regjeringen har f.eks. endret teknisk forskrift til plan- og bygningsloven og forskrift om saksbehandling og kontroll, og dette har gjort det 15 pst. dyrere å bygge boliger i Norge.

Jeg vil også påpeke den vanskelige situasjonen som mange mennesker med gjeldsproblemer befinner seg i i dag, og viser til at gjeldsproblemer kan knekke et menneske og følge det livet ut – med de store konsekvenser det har.

Fremskrittspartiet har fremmet syv konkrete forslag om bedring av situasjonen for mennesker med gjeldsproblemer i Dokument nr. 8:16 for 2007–2008. Jeg mener at disse tiltakene er langt mer målrettet enn hva forslaget til Venstre og Arbeiderpartiet er. Jeg vil også vise til Fremskrittspartiets merknader om utvidelse av bostøtteordningen i forbindelse med statsbudsjettet.

Rolf Reikvam (SV) [12:00:01]: Det er grunn til å bli imponert over Ib Thomsen som med stor frimodighet sier at han er tilhenger av et selvregulerende marked. Det sier han i disse dager, når vi ser hvor ille det kan gå på finansmarkedet når det er det såkalte selvregulerende markedet som skal styre.

Det er imidlertid ikke det som er temaet her. Temaet i denne saken er de såkalte lavinnskuddsboligene og den krisen som har oppstått for noen i den forbindelse.

Når vi starter en debatt om dette, synes jeg også det er litt viktig å huske på at bak ordningen med såkalte lavinnskuddsboliger ligger det en god del idealisme. Det glemmer vi. Men så skjer det at når denne idealismen møter den harde virkelighet, den grådige kapitalismen, kan det gå galt, og det har det gjort i noen tilfeller med disse lavinnskuddsboligene og for dem som har kjøpt disse boligene.

For mange var det et ønske med disse lavinnskuddsboligene å legge til rette for at unge mennesker med liten egenkapital, i en litt vanskelig situasjon, skulle få en mu-

lighet til å komme inn på boligmarkedet. Det lå faktisk bak for noen. Så valgte en kanskje, vil noen si, å stikke hodet i sanden og si at lave utgifter de første årene, i det systemet vi har, må helt sikkert komme som høyere månedlige og årlige utgifter senere. Det er den situasjonen som har oppstått for mange, at nå møter en den harde virkelighet, der perioden med lave utgifter, rentefrihet og en del sannelige ting, er over, og en skal begynne å betale tilbake, og så går det ille. Det er bekymringsfullt, det er leit, og det er trist for mange mennesker som kommer i den situasjonen.

Det er en viktig sak vi diskuterer. Samtidig vil jeg også gi ros til Regjeringen, og den rosen burde jo komme helt uavhengig av om vi støtter Regjeringen, eller om vi er en del av Regjeringen, for her har jo Regjeringen tatt et initiativ. Her har Regjeringen gått inn og tatt de utfordringene som ligger der, og satt ned et utvalg. Det er flere forslag til å prøve å rydde opp i disse forholdene. En del av disse forslagene går på lindring, på å avhjelpe og avbøte, for dem som er kommet i en vanskelig situasjon, og det er bra. Det går på Husbankens rolle, at Husbanken skal gå inn og legge til rette, i alle fall der Husbanken er långiver. Det synes jeg er bra. Det går også på den forebyggende siden, det at vi skal prøve å forebygge at denne situasjonen oppstår i framtiden. Der ligger det også flere forslag. Regjeringen sier at den vil komme tilbake til Stortinget med forslag som forhåpentligvis kan gjøre at personer unngår å komme i den situasjonen som de er kommet i. I den situasjonen synes jeg at Regjeringen har gjort en god jobb. De har tatt dette på alvor, og de er i ferd med å gjøre noe med det.

Så en liten kommentar helt til slutt til forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre om å forlenge avdragstiden i Husbanken fra 20 til 30 år for startlån. Jeg tar det for gitt at dette er ett av de tiltakene som Husbanken drøfter med borettslagene. Dette er et område vi gjerne kan diskutere, men jeg ser ikke behov for å vedta det i Stortinget. Men at dette er ett av de tiltakene som Husbanken bør se på i forhold til en del av disse borettslagene som er i en kritisk situasjon, tar jeg selvsagt for gitt, og jeg håper at en greier å finne fram til gode og forsvarlige ordninger, slik at en kan unngå konkurser, slik at en kan unngå at folk som er i en vanskelig situasjon, skal fortsette å være i en vanskelig situasjon. Det er min oppfordring, og jeg ser som sagt ikke noe behov for å stemme for dette forslaget. For meg er det selvsagt at dette er ett av de områdene som Husbanken diskuterer med de aktuelle borettslagene.

Björg Tørrisdal (KrF) [12:04:30]: Først av alt vil jeg takke Venstre for å ha tatt opp dette forslaget. Det er viktig at vi får en debatt, og det er også viktig at Regjeringen har satt i gang et arbeid. Vi tar problemet med lavinnskuddsleiligheter og boliger for ungdom på alvor.

Hvis en går inn på Google eller Finn.no, eller en av disse søkemotorene, og søker etter en bolig som koster under 1 mill. kr, fordi en har tenkt at der går grensen når en er ung og skal inn på boligmarkedet, får en altså opp forslag på små leiligheter som gjerne koster langt under 1 mill. kr, med innskudd på 400 000 kr, men med restgjeld på 2 mill. kr.

Det at vi har et samfunn der vi ikke kan stole på at pris er pris, fordi det er to priser, både den man betaler når man går inn, og den man skal betale i mange år framover, er feil.

Generelt sett er det vanskelig for ungdom å komme inn på boligmarkedet. Det er mange grunner til det, men la oss være enige om at de siste årene har boligprisene, spesielt i de byene der det er studiesteder, vært altfor høye. Vi har et vanskelig utleiemarked fordi vi har få profesjonelle aktører. Vi har for få studentboliger, og veldig mange ungdommer må leie større leiligheter sammen og bo i kollektiv, og løse det på en eller annen måte, men det er dyrt, og det er trangt. Vi har altså for få studentboliger.

Midt oppe i denne vanskelige bosituasjonen for ungdom får vi altså det produktet som jeg vil kalle ulv i fåreklær: Lavinnskuddsboliger er høykostnadsboliger. De er ulv i fåreklær på den måten at de står annonsert med en lav pris, og i tillegg står de med lave kostnader i starten. For det er sånn at man ikke betaler avdrag i starten, bare renter, og da ser det fint ut. Så kommer regningen etter en stund.

Vi har sett konkurser, men vi har bare sett starten på det, for noen har ikke begynt å betale avdrag ennå. Hva skjer når de både skal betale avdrag og renter på innskuddslånet og betale felleskostnadene som var der i starten, og så begynne å betale avdrag? Da tror jeg det kommer enda flere konkurser i kjølvannet.

Det er synd at ordet «borettslag» brukes om sannelige feller, for det svekker tilliten til noe som skulle være bra, og som er bra, nemlig at en bygger borettslag som inngang til boligmarkedet. Vi må nå sørge for å stramme til, sånn at vi ikke svekker tilliten til borettslag som eieform.

Vi ser klart at det er behov for reguleringer. Jeg er glad for at Regjeringen har bebudet at det kommer lovforslag. Vi skal fortsette denne debatten. Vi trenger en lov som sikrer at kjøperen får riktig info, og at han får rådgivning, og at en unngår selgerfinansiering, altså at den som selger bolig, også er den som finansierer den og står for nedbetalingen. De rollene må bli skilt. Vi må få en maks grense for hvor stor andel det er som kan være fellesgjeld, osv.

Kristelig Folkeparti er glad for det arbeidet som er satt i gang. Vi skulle ønske at debatten i denne omgang hadde blitt litt mer omfattende, men vi hilser tiltakene velkommen og håper de kommer snart.

Så til det forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Jeg tror at de fleste lovendringene vi får, kommer til å være forebyggende for at vi skal unngå å komme i den situasjonen framover. Men så er det jo mange som er i denne situasjonen. Nettopp derfor foreslår Venstre, og Kristelig Folkeparti støtter det, at en av de tingene en kan gjøre – en kan gjøre mange ting – er å utvide nedbetalingstiden for startlån fra 20 til 30 år. Da blir det mindre å betale; en får altså betale lånet over flere år. Så selv om SV eller regjeringspartiene ikke stemmer for – vi hadde jo ønsket de ville gjort det – har de iallfall sympati for at det er det lurt å gjøre, og det hadde vært greit å få det signalet tydelig til Husbanken. For det er en ting man kan gjøre for å lette situasjonen for alle dem som er i fella i dag.

Vi har ganske strenge reguleringer for produkter i vårt

samfunn, og det er bra. Godkjenningsordninger skal sikre den som skal kjøpe et produkt. Vi har altså fra samfunnets side, fra Husbankens side, fra eiendomsmeglerens side sviktet og skapt en situasjon – ja, en kunne sagt at en burde ha lest hele teksten og burde ha satt opp et større regnestykke, osv., men det er vel en kjensgjerning at flere tusen mennesker i dette land har kjøpt et produkt som viser seg å være dyrere enn andre produkter. Vi må som samfunn både forebygge, slik at vi ikke kommer i den situasjonen igjen, og hjelpe dem som er i den situasjonen.

Så vil jeg ta opp forslaget som Kristelig Folkeparti er med på.

Presidenten: Representanten Bjørg Tørresdal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ola Borten Moe (Sp) [12:09:57]: I den grad vi i norsk sammenheng har et boligmarked og en boligform som kan sammenlignes med den amerikanske subprime-krisen, er det som er skjedd innenfor lavinnskuddsboliger og inflasjon i borettslagsorganisering, det som kanskje ligger nærmest. Vi har nå opplevd en situasjon, både fordi man har ønsket det politisk, og ikke minst fordi det har framstått som et svært forlokkende produkt og en lovende mulighet, der man har gått inn i prosjekt som man har hatt trøbbel med å finansiere og trøbbel med å betale på senere. Selve boligformen, med det solidariske ansvaret, gjør selvsagt dette ekstra krevende, fordi man teoretisk kan ende opp i en situasjon der man gjør ting rett for egen del, men fordi andre ikke ordner opp, havner man også selv i trøbbel.

Det er en svært viktig sak fordi det angår mange, både i dagens situasjon og ikke minst med hensyn til hvordan vi skal stille oss for å unngå at dette gjentar seg i framtiden. Det er derfor med stor undring jeg legger merke til det som er Fremskrittspartiets inngang i saken. Man starter hele sin merknad med å slå fast at man støtter prinsippet om det selvregulerende markedet. Min oppfatning av denne saken er at det er et veldig godt eksempel på hvorfor man ikke kan ha et marked som kun regulerer seg selv. Her har man fått en situasjon der man tilbyr et produkt som framstår som forlokkende, som framstår som noe annet enn det er, og det førte i fjor til at 2 573 borettslagsandeler ble tvangssolgt. Dette krever åpenbart handling, og det krever regler og oversiktighet for å sikre at det ikke gjentar seg. Det er det statens oppgave å sørge for at skjer.

Jeg har også lyst til å si at det for meg framstår som en total skivebom når en trekker fram teknisk forskrift, kommunale reguleringsplaner og gesimshøyder som en forklaring på at dette har skjedd. Dette handler etter mitt skjønn om helt andre ting, om helt andre mekanismer i boligmarkedet, i lovgivning, og det krever en helt annen form for tilnærming og handling.

Det har Regjeringen tatt på alvor. Jeg har lyst til å gi ros både til statsråden og Regjeringen for at man på forholdsvis kort tid har hivd seg rundt. Man har satt ned et statssekretærutvalg, og man har lagt fram en lang rekke konkrete forslag til hvordan dette kan håndteres, både i nå-situasjon og framover. Det er godt. Det opplever jeg også at opposisjonen i det store og hele slutter seg til. For dem

av oss som har lest en del Dokument nr. 8-forslag og innstillinger i denne perioden, er det veldig få som bærer preg av en så stor grad av tilslutning, en så stor grad av enighet og nærmest ros i forhold til det arbeidet som Regjeringen har gjort og planlegger å gjøre.

Det er åpenbart at her trengs det reguleringer, her trengs det tiltak. Jeg har lyst til å plukke fram noe av det viktigste. Det viktigste framover blir at man får reguleringer som sikrer at kjøper har tilstrekkelig informasjon, at man vet hva man kjøper, at man vet hva man står overfor, ikke bare om 14 dager og om seks måneder, men om to år, om fem år, om ti år. Jeg tror også det er viktig å vurdere avgrensninger av plikter i borettslagsformen, også sett i forhold til de pliktene som banker har til å vurdere den styrken og betalingsevnen som kjøper har.

For dem som allerede er der, vil jeg trekke fram behovet for rådgivning. Jeg har også lyst til å be statsråden om å kommentere ytterligere det forslaget som Venstre og Kristelig Folkeparti har fremmet, om en økning av betalingstiden fra 20 til 30 år.

Så er det åpenbart at disse reguleringene vil gjøre det vanskeligere framover for alle på kort sikt å få mulighet til å kjøpe seg egen bolig. Det kan framstå som et paradoks når vi sier at det skal flest mulig ha mulighet til. Men det er nødt til å være realisme bak disse prosjektene, og man er nødt til å ha betalingsevne. Hvis ikke opplever vi denne type situasjoner som vi har fått nå.

Trine Skei Grande (V) [12:15:20]: Vi endret borettslagsloven her i Stortinget i 2003. Det var det breie enighet om, og det er ingen som har tatt til orde for at vi skal gå tilbake på det. Men det er klart at loven har noen barne sykdommer. Vi trenger flere avgrensninger, og vi trenger å begrense det mer for å hindre de useriøse aktørene. Jeg tror ikke hovedproblemet med utbygging av boliger her i landet ligger på en reguleringslov og på krav, men jeg tror at det å kreve at det bygges gode boliger med kvalitet også over tid, faktisk er ganske viktig for boligpolitikken her i landet.

Jeg tør påstå at det var Venstre som vekte Regjeringa og statsråden. Ved det første spørsmålet vi stilte til statsråden, så hun ikke noen problemer med lavinnskuddsboliger eller Husbankens deltakelse eller noe, men nå begynner det å komme flere gode forslag. Jeg håper bare at vi får dem her i salen fort, før flere havner i problemer.

Venstre har, mens vi jobbet med denne saken, blitt mer og mer kritisk til Husbankens opptreden. Jeg tok meg runden da en del sånne prosjekt ble solgt i mitt nabolag i Gamlebyen i Oslo. Jeg opplevde faktisk at når alle de andre som vurderte å kjøpe, gikk ut av rommet, kom megleren og sa til meg at dette må du ikke gjøre. Men det som var spesielt, var at det var stort sett to banker som var inne. Det var Kaupthing og Husbanken. De islandske bankene hadde kundene aldri hørt om, men da Husbanken satte sitt kvalitetsstempel på prosjektet, er det klart at mange trodde at det var et veldig trygt prosjekt å gå inn i. Jeg syns vi skal vurdere om de inngrepene var riktige, når Husbanken betyr et kvalitetsstempel for folk.

Det er også mange utfordringer knyttet til kunnskap og rådgivning, som Borten Moe tok opp. Her burde egentlig

både Husbanken og kommunene tilby folk rådgivning, og de kommunene som har egne gjeldsrådgivere, burde kanskje også ha tilbudt hjelp, ikke bare når folk har kommet i kjempe-trøbbel, men også når de skal ta store valg. Vi har en kjempeutfordring på boligsida, og det gjelder ikke bare disse. Vi står overfor en ungdomsbølge. Vi har et kjempestort etterslep på studentboliger. Vi trenger flere tilbud på utleieboliger. Vi trenger flere prosjekt å la Ungbo eller hjemkjøp eller noe som er en miks av leie og kjøp, og som gjør at de ungdommene som ellers har et dårlig utgangspunkt, kan få muligheten til å komme seg inn på boligmarkedet. Og vi trenger flere proffe aktører. Jeg syns at boligpolitikken har lidd nød under mange regjeringer. Grunnen til at den har gjort det, er at det først og fremst er snakk om en bypolitikk, og bypolitikk er ikke akkurat det som gir høyest status å jobbe med.

I forrige uke gikk det første borettslaget over ende, på Lillehammer. Der er det nå fare for at DnB NOR må betale og løse ut noen av beboerne, idet de har reklamert med at dette var de billigste boligene i byen, mens det folk har opplevd, er at da de kjøpte boligen, var husleia 8 000 kr. Nå er den over 20 000 kr. Jeg tror at vi har ganske mye ugjort her. Jeg tror at vi har ganske dårlig tid med tanke på dem som får kjempeproblemer. Jeg håper Regjeringa får fart på alt det den sier at den skal gjøre. Jeg hadde håpet at vi i dag kunne fatte vedtak om noen grep overfor Husbanken. Jeg forventer at Regjeringa kommer fort tilbake til Stortinget, for dette får i hvert fall budsjettkonsekvenser og andre konsekvenser som vi må vurdere. Så det bør ganske fort komme en sak fra Regjeringa som tar disse problemene på alvor.

Vi står på eggen til å få mye større problemer. Men jeg er glad for at statsråden har våknet, og jeg syns det er viktig at Venstre stod for den «wake up call-en», for dette er en potensiell bombe på både låne- og boligmarkedene våre og for veldig mange unge som får en utrolig dårlig start på sitt eierskap av bolig.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa [12:20:15]: Då eg tok over som kommunal- og regionalminister i september i fjor, varsla eg at eg hadde som ambisjon å lyfta fram ein meir sosial bustadpolitikk. Det håper eg Stortinget ser, og mange andre, i statsbudsjettet for 2009. Der er på plass ei ny og betra bustøtte. Der er tilskott til fleire utleiebusstader, der er forslag om 20 års fastrente i Husbanken, for å nemna det viktigaste.

Så trur eg at korkje eg i september i fjor eller Venstre og andre i april i år kunne føresjå kor umåteleg viktig det er i desse dagane å ha fokus på kva me med politiske grep kan bidra med for å sikra det som eg opplever er eit felles mål, at alle skal ha moglegheit til å bu trygt og godt i ein eigen heim eller i ein leigd heim.

Eg har i brev til Stortinget fortalt kva som er gjort så langt. Lat meg fokusera på nokre punkt, koma med ei oppdatering: Kva er status no? Eg har beskrive eit møte som eg hadde 23. april med ulike aktørar på dette feltet. På det møtet var det fantastisk å sjå korleis nokre stakk hovuda saman og fann ut at her må me i alle fall sørgja for at folk veit kva dei går inn i, at dei kjenner totalprisen når dei vurderer å kjøpa seg inn i eit burettslag. Eg kan no opply-

sa at forbrukarombodet, Norges Eiendomsmeklerforbund og NBBL då var einige om å endra bransjenorma. Ho er endra i tråd med føresetnadene. Så har Husbanken skjerpa praksisen sin og regelverket for utlån. For at burettslag skal få lån, stiller banken no krav om at burettslaget har teikna forsikring mot husleigetap.

Så har Finansdepartementet hatt dialog med finansnæringa om problema med låginnskottsburettslag og frårådingsplikta til bankane. Bankklagenemnda har teke ei avgjerd som kan få mykje å seia òg for mange andre. Ein bank hadde ikkje oppfylt frårådingsplikta si og måtte ettergjeld til to forbrukarar som ikkje hadde hatt råd til å betala auka lånekostnader på fellesgjelda til burettslaget.

Husbanken har engasjert NIBR til å gjennomføra ei ny kartlegging av omfanget av og problema knytte til såkalla låginnskottsburettslag. Dei har fått frist til årsskiftet med den kartlegginga.

Så har Kommunal- og regionaldepartementet, Forbrukarrådet og NBBL no eit samarbeid om å utarbeida informasjonsmateriell om korleis burettslag og deleigarar som har fått økonomiske problem, kan løysa dei. Informasjonen er retta både mot styra i burettslaga, deleigarane, forbrukarane og kommunar.

Så forstår eg at Stortinget har registrert at ulikt lov-arbeid no er i gang. Med tanke på tida seier eg ikkje meir om det, men viser til brevet mitt.

Lat meg òg seia: Eg trur at Husbanken kjem til å få ei meir tydeleg og viktig rolle framover. Eg meiner startlånet framleis – trass i at det no er mange kommunar som går i bresjen og tek opp meir startlån enn tidlegare – er ei godt bevart hemmelegheit. Det er viktig i desse dagar både for dei som skal nyetablara seg, og det er viktig i forhold til refinansiering. Her ligg det moglegheiter for folk som i dag er i trøbbel. Eg trur Husbanken i seg sjølv no kan bidra endå meir aktivt for å få på plass fleire bustader med universell utforming og med låg energiløysing.

Til forslaget frå Venstre og Kristeleg Folkeparti er mitt svar: Den som er oppteken av at startlånet skal fungera endå betre, må vera villig til f.eks. å sjå på om det å utsetja avdragstida frå 20 til 30 år er eit grep. Det krev nokre budsjettendringar. Difor lover eg no at det skal eg sjå på.

Lat meg til slutt berre fortelja at i komande veke kjem eg til å ha eit nytt møte med ulike aktørar i bustad- og byggenæringa nettopp for å sjå på om det er endå noko meir vi må gjera i denne tida.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Vera Lysklætt (V) [12:25:45]: Venstre ønsker å prioritere mer til dem som trenger det mest. Venstres alternative budsjett styrker tiltak i boligsektoren med over 100 mill. kr mer enn Regjeringens forslag.

Det er viktig å stimulere samskipnadene til å bygge flere studentboliger, og det er viktig å stimulere kommunene til å bygge flere utleieboliger og å tilrettelegge boliger for dem som har vært inne til soning eller gjennomgått avrusing. Tilgang på flere typer boliger er et viktig virkemiddel for å forebygge antallet unge gjeldsslaver.

Men det handler ikke bare om å bevilge penger. Det er også noen grep vi kan gjøre som ikke koster all verden med penger, for å gjøre tilgangen på boliger bedre for en del grupper. Jeg sikter da til startlansordningen, leiesektoren og boligsamvirkene.

Boligsektoren i Norge har blitt svært deregulert de siste årene. Det er tid for å se seg litt tilbake og se på om det er virkemidler vi igjen skal ta i bruk for å treffe bedre dem som trenger det mest. Det er bra at flere aktører har fått slippe til i boligmarkedet, men de nye retter seg i hovedsak mot de sterkeste på markedet. Vi må bruke andre aktører og erkjenne at det trengs noen offentlige virkemidler for å treffe de mer vanskeligstilte.

Når det gjelder startlansordningen, har både Riksrevisjonen og en forskningsrapport fra NIBR pekt på at ordningen kan gjøres mer effektiv. I tillegg trenger vi å se på flere modeller for å hjelpe dem med lav inntekt inn på boligmarkedet. En ordning for gjenkjøp fra leid til eid bolig kan være en av modellene. Jeg tror også vi kan få fram flere modeller ved å samarbeide mer med boligsamvirkene og gi dem tillit til å skaffe fram flere boliger med en sosial profil og med en ungdomsprofil. Trolig er det også noe å hente på å la flere enn kommunene få være med på å administrere boligvirkemidler på vegne av staten og Husbanken, f.eks. startlansordningen som flere boligbyggelag ønsker å prøve ut.

I tillegg må vi gjøre leieboligmarkedet mer profesjonelt i Norge. I dag er det preget av mange små utleiere og mange uerfarne leietakere. Vi må få større aktører og mer langsiktighet inn i leieboligmarkedet. I tillegg må vi som politikere også se på om vi i litt større grad skal anerkjenne leieboligmarkedet. Sammenlignet med leid bolig er det store fordeler med å eie. Dette handler om prioritering, men også om å erkjenne at ikke alle nødvendigvis skal eie sin egen bolig. Vi må derfor dreie det politiske fokuset litt mer over til å skape mer forutsigbarhet og langsiktighet for dem som leier. Myndighetene må derfor bidra til å profesjonalisere utleiesektoren og bidra til mer langsiktighet. Leiesektoren er kommet for å bli i Norge.

Videre er det viktig å styrke informasjons- og rådgivningsapparatet overfor dem som er uerfarne eller vanskeligstilte på boligmarkedet. Vi vet at bare halvparten av kommunene f.eks. har boligsosiale handlingsplaner.

Karin Yrvin (A) [12:29:16]: Det er verdt å merke seg at Fremskrittspartiet har begynt å definere et fritt marked som et selvregulerende marked, mens innholdet i deres politikk ikke er endret noe. De vil ha den sterkeste rett på markedet, og utleier skal ha mest mulig å si.

Vi rød-grønne ønsker et bedre regulert marked hvor det er krav til informasjon. Vi rød-grønne ønsker lavinnskuddsboliger for å få de unge inn på markedet, og vi rød-grønne støtter sterkt gjeldsordningsloven som hjelper de som har problemer med å betale regningene. Dette er initiativ vi aldri ville ha fått med en fremskrittspartidominert regjering, og har vært nyttige for å regulere et fritt marked. Det kalles hjelp til selvhjelp og er en av de ideologiske bærebjelkene i en rød-grønn politikk.

Ellers er det positivt at statsrådets initiativ støttes av alle politiske partier, som hevder at hennes forslag vil føre til et bedre regulert marked.

Trine Skei Grande (V) [12:30:33]: Jeg har bare lyst til å si at Venstre og Kristelig Folkeparti ønsker å gjøre forslaget sitt om til et oversendelsesforslag, på bakgrunn av at statsråden sa at hun skulle ta med dette forslaget videre i arbeidet med en helhetlig pakke.

Ib Thomsen (FrP) [12:31:00]: Fra de rød-grønne regjeringspartiene hører vi om hva som bør gjøres. Det virker for meg som om det kun er retorikk, for vi ser ikke noen virkning i politikken i dag.

Vi må ha action, vi må ha noe som fungerer. I mitt innlegg var jeg innom momenter som kunne endre saken til det bedre – få ned boligprisene og slippe ungdommen vår til, ikke minst førstegangsetablerende. Det er beklagelig å registrere at regjeringspartiene ikke er såpass ydmyke at de tar med seg alle innspill i denne viktige saken, for å gjøre situasjonen langt bedre for de unge som skal inn på boligmarkedet. Det vi hører i svaret fra regjeringspartiene, er at de nå setter ned et nytt utvalg som skal se på det. Erfaringer med slike utvalg er at det arbeides over lang tid – men dette haster.

Fremskrittspartiet har påpekt andre ting også. Hva med den høye renten? Hvorfor gjør man ikke noe med det nå? Det ville også få innvirkning på denne saken. Hva med banker som er skeptisk til å låne ut penger til ungdommen vår? Hvorfor gjør man ikke noe med det nå? Vi ser at flere og flere unge nå går ut i arbeidsledighet. Hvorfor gjør man ikke noe med det nå?

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 605)

Sak nr. 3 [12:32:41]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Per-Kristian Foss og Olemic Thommessen om å utrede en omgjøring av Likestillings- og diskrimineringsombudet, Forbrukerombudet og Barneombudet til organer under Stortinget (Innst. S. nr. 35 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:55 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Synnøve Brenden Klemetrud (A) [12:33:58] (ordfører for saken): Jeg oppfatter det slik at det er bred enighet

i komiteen om og forståelse for at ombudene har forskjellige roller og oppgaver å ivareta, samt at ombudene skal ivareta sine roller uavhengig av hva som er oppfatningen til departementets til enhver tid sittende politiske ledelse. Departementet skal heller ikke påvirke den profilen som ombudene velger.

Jeg skal i min begrunnelse si noe om flertallets syn. La meg slå fast at flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at dagens tilknytningsform gir ombudene en reell faglig og uavhengig posisjon i forhold til departementets og regjeringens holdninger i forskjellige saker. Vi ser det som viktig at ombudene gjennom gjeldende tilknytningsform får god dialog med håndhever og forvalter, samtidig som ombudene ikke har begrensninger når det gjelder hva de kan uttale seg om – heller ikke hvilken myndighet de kan kritisere. Vi har da også sett at ombudene ved flere anledninger bl.a. har gitt uttrykk for i media misnøye med politiske beslutninger.

Forslagsstillerne har bedt om at åremålets lengde vurderes, og at det eventuelt skal gis adgang til fornyet tillit.

Forslagsstillerne bad i utgangspunktet om en vurdering av om ombudene skulle omgjøres til organer under Stortinget. Dersom ombudene omgjøres til organer under Stortinget, kan det, ifølge statsrådets redegjørelse i brev form til komiteen, føre til rettslige problemstillinger, f.eks. når det gjelder å treffe vedtak med bindende virkning for forvaltningen eller å utøve kontroll overfor private. En overføring av forvaltningsmyndighet til organer underlagt Stortinget vil kunne påvirke maktfordelingen og maktbalansen mellom storting og regjering. Det kan også svekke Sivilombudsmannens rolle dersom flere ombud med ulikt ansvarsområde hører inn under Stortinget. Samlet sett får en tilknytningsform under Stortinget mange konsekvenser. Flertallet mener at også dette er med på å styrke en opprettholdelse av dagens tilknytningsform.

Uavhengigheten til ombudene er avgjørende for utførelsen av de ulike roller de har. Endringer som vi ser ivaretar dette, vil vi også anbefale.

Flertallet mener at adgangen til fornyelse av åremålet bør fjernes. Flertallet er også av den oppfatning at åremålsperioden for alle ombud bør settes til seks år. Disse endringene vil gi ombudene tilstrekkelig tid til å sette seg inn i og utføre sine oppgaver. Samtidig vil det gi mulighet for fornyelse – nytenking og dynamikk – i ombudets virke.

Flertallet mener at dagens tilknytningsform, med justering av åremålsperioden, vil både ivareta og styrke uavhengigheten til ombudene. Dette er avgjørende for flertallets syn på de spørsmålsstillinger som denne saken har berørt.

Olemic Thommessen (H) [12:37:07]: Bakgrunnen for dette forslaget er vidervedighetene rundt ansettelsen av barneombudet. Vi har gått inn i denne diskusjonen med åpent sinn. Det ligger ikke noen spesiell prestisje bak noen deler av forslaget eller hvordan det har blitt behandlet. Men vi har sett av høringene og en del av de innspillene

som har kommet, at vi nok har pirket i en materie som vi mener det er grunn til å se nærmere på.

Når det gjelder spørsmålet om ombudene på generelt grunnlag burde vært lagt inn under Stortinget, mener vi at departementet har argumentert godt mot det. Vi har da valgt ikke å videreføre det forslaget. Riktignok ville vi nok kanskje ha tenkt, hvis vi hadde regjert, at det kunne ha vært en idé å vurdere om kanskje et annet departement hadde sett på en slik ansettelsesprosess, og at det ville ha bidratt til en større integritet rundt selve prosessen. Men det er jo Regjeringens eget anliggende hvordan man vil gjøre det, så det skal vi ikke blande oss noe mer bort i. Jeg vil bare kaste det inn som en liten tanke.

Ellers har vi merket oss at det er god støtte rundt forslaget om at man skal holde seg til et åremål med forlenget omfang, og vi regner med at det vil skje noe i den retning etter hvert.

Det vi også har sett i forbindelse med høringene og innspillene, er at enkelte av ombudene har veldig mange forskjellige typer oppgaver. Dels har de den klassiske ombudsfunksjonen, dels har de oppgaver som mer er tilsynsvirksomhet, og dels snakker vi om en del offentlige forvaltningsoppgaver som departementene sikkert har vært fristet til å legge andre steder enn hos seg selv – det er noe med å ha et ombud for hånden som man kan skyve oppgavene til.

Vi tror det er grunn til å gjøre en opprydningsprosess når det gjelder dette, at man rett og slett kunne satt i gang et arbeid for å få ryddet opp i disse oppgavene. Kanskje noen oppgaver burde tilbake til departementene, noen steder burde man kanskje vurdere å rendyrke tilsynsformen rent organisatorisk, kanskje også for å synliggjøre ombudsrollen og rendyrke ombudsrollen rent administrativt. Med det som utgangspunkt har vi sluttet oss til forslaget om å gjøre utredninger i den retning.

Med det tar jeg opp de forslagene som Høyre er med på.

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Trine Skei Grande (V) [12:40:07]: For Venstre er ordet «ombud» et ganske hellig ord. Det å være ombud er noe man er på vegne av andre. Man har som jobb å være talsmann for, men også å ivareta andre.

I et demokrati er det de folkevalgte som er borgernes ombud. Det er vår jobb å ivareta de borgerne som har stemt på oss, det er vår jobb å ivareta det distriktet vi er valgt fra, og det er vår jobb å være den ventilen i samfunnet som et ombud er. Det betyr at vår jobb ikke bare er å ta de store grepene i et samfunn, det er også vår jobb å lytte til de små stemmene. Det er vår jobb å sette oss ned med hver enkelt borger som har lyst til å fortelle sin historie.

Derfor mener Venstre rent prinsipielt at det bare skal finnes to ombud i tillegg til de folkevalgte. Det er Sivilombudsmannen, som har en helt spesiell posisjon i den offentlige forvaltningen, og det er barneombudet, fordi barn ikke har stemmerett. Fordi barn ikke har stemmerett, har ikke barn noen folkevalgte som deres ombud.

Derfor er det riktig å ha et barneombud i et samfunn.

For oss er det viktig å verne om ombudsrollen, og ikke uthule den. Hvis alle mulige tenkelige grupper får et ombud, tar det fra de folkevalgte det ansvaret det faktisk er å være ombud for disse gruppene. Man uthuler demokratiet hvis man lager et ombud for enhver situasjon og for enhver gruppe som føler seg tråkket på. Det er den prinsipielle basen som ligger til grunn for Venstres standpunkt i denne saken.

Jeg mener at vi må ta et oppgjør med alle ønskene om ombud for enhver gruppe. Oppsummert i vår komité hadde vi tre ombudskrav siste uke. Det er alt fra funksjonshemmede til et eget språkombud, til at man skal ha et elevombud osv., osv. Jeg syns at vi skal verne om ombudstitelen. Den skal ikke alle få bruke. Det er en tittel som det ikke skal være alle forunt å kunne ha på sitt visittkort. Derfor har vi fremmet et forslag sammen med Høyre om å ha en gjennomgang av og opprydning i ombudsbruken. For veldig mange av dem som i dag har tittelen ombud, er i realiteten tilsyn, og det er en annen funksjon i vår forvaltning.

Når det gjelder hvem det er som skal utnevne ombudene, kunne vi nok ha utøvd stor kreativitet. Man kunne f.eks. ha utnevnt barneombudet på en mye mer spennende måte, sjøl om Regjeringa skal ha all skryt for å ha gjort det på en spennende måte denne gangen! Jeg tror nok at det å f.eks. engasjere barn i denne prosessen og gi den gruppen man skal være ombud for en mye mer aktiv rolle, hadde vært med på å gi ombudet den status som det faktisk fortjener.

Jeg tror ikke at vi er ferdig med denne saken. Jeg håper at Regjeringa er åpen. Men jeg håper også at dette storting verner om den ombudsrollen som de folkevalgte har, og ikke uthuler den ved å sette den ut på anbud til statlig ansatte.

Carl I. Hagen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:43:48]: Jeg mener at Høyre med disse forslagene har reist en viktig diskusjon. For vi må hele tiden ha en diskusjon, som også representanten Skei Grande nå har lagt opp til, om ombudenes rolle. Jeg har likevel ikke vært enig i at man skal overføre disse ombudene til Stortinget. Jeg har drøftet denne saken med ombudene, og ingen i det møtet opplevde at det har vært problematisk å ha tilknytning til Barne- og likestillingsdepartementet med hensyn til å fylle sin rolle.

Det er heller ikke slik at disse ombudene først og fremst behandler saker i tilknytning til Barne- og likestillingsdepartementet; de behandler saker i tilknytning til hele det offentlige systemet og også deler av privat virksomhet.

Jeg synes også det representanten Skei Grande sier om hvordan vi utnevner barneombud, er interessant. En organisasjon som Skei Grande kjenner godt, nemlig LNU, har jeg bedt om innspill fra, fordi barneombudet har en veldig spesiell rolle ikke bare ved å være en offentlig stemme, men også ved å kunne snakke med barn. Jeg vil drøfte

videre hvordan vi kan utnevne barneombud, hvor vi også ivaretar hensynet til å kunne snakke med barn. Så det synes jeg er et viktig innspill.

Jeg mener at med den tilknytningsformen vi har i dag, har vi en god faglig dialog mellom departement og ombud, og jeg mener at en omgjøring til et organ under Stortinget reiser en del rettslige utfordringer. Jeg vil likevel foreta visse endringer i departementets organisering av styringsdialogen med ombudene, og administrasjonsavdelingen i departementet vil overta ansvaret for den administrative kontakten. Dermed tydeliggjør vi skillet mellom faglig dialog og administrativ styring.

Forbrukerombudet, barneombudet og likestillings- og diskrimineringsombudet har viktige pådriverroller. De tar initiativ til, deltar i og preger den offentlige diskusjonen. De har også et kritisk blikk på privat sektor. Ombudene fremmer likestilling og likebehandling, barns interesser og hensynet til forbrukerne gjennom kontroll av markedsføringstiltak.

Jeg vil også vurdere nye tiltak for ytterligere å bidra til å sikre ombudenes uavhengighet. Jeg mener forslaget om at det ikke bør være adgang til fornyelse av ombudenes åremål, nettopp er et slikt grep som vil styrke ombudenes faktiske uavhengighet. For at ombudene samtidig skal få tilstrekkelig tid til å utføre sine oppgaver, er en åremålsperiode på fire år ikke tilstrekkelig. Jeg mener at en seks års åremålsperiode er det som best sikrer balansen mellom kontinuitet og hensynet til fornyelse og omstilling i ombudsrollen. Jeg vil nå sende på høring forslag om åremål på seks år uten adgang til fornyelse. Derfor mener jeg denne diskusjonen faktisk har vært viktig. Vi har nå foreslått noen endringer, og det er viktig at vi hele tiden har en diskusjon om ombudenes rolle.

Det er blitt foreslått å foreta en gjennomgang av ombudene med sikte på å omgjøre enkelte av disse til tilsynsorganer. Jeg er ikke enig i at ombudene bør være tilsynsorganer. Ombudsbetegnelsen er knyttet til organer som er uavhengige av forvaltning, domstol og offentlig myndighet. Ombudene treffer ikke vedtak i tradisjonell forstand, men har generell uttalerett. Ombudsbetegnelsen er derfor bedre egnet for disse organene. Dessuten ville ombudenes viktige pådriverrolle bli vanskelig å praktisere hvis ombudene ble omgjort til tilsynsorganer.

Så vil jeg gjøre representanten Skei Grande oppmerksom på at likestillings- og diskrimineringsombudet nå har tatt over ansvaret for funksjonshemmede. De funksjonshemmedes organisasjoner er veldig glad for at de nå får et eget ombud. Nå bruker vi altså erfaringene fra det vi har gjort i likestillingskampen, til å foreta likestilling også på andre samfunnsområder – når det gjelder funksjonshemmede, etniske minoriteter, homofile og eldre arbeidstakere. Det mener jeg har vært en riktig og god utvikling.

Forbrukerombudet, barneombudet og likestillings- og diskrimineringsombudet er og skal fortsatt være innflytelsesrike og uavhengige forvaltningsorganer. Deres uavhengighet er helt avgjørende for ombudenes virksomhet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 605)

Sak nr. 4 [12:48:07]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth om å redusere avgiften på video/dvd og å sikre mulighet for norske nettbaserte distributører av film (Innst. S. nr. 36 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:70 (2007–2008))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil tre minutter.

– Det anses vedtatt.

Første taler er sakens ordfører, Olemic Thommesen, deretter Karin S. Woldseth.

Olemic Thommessen (H) [12:49:13] (ordfører for saken): Denne saken dreier seg om den såkalte videoavgiften, som finansierer Norsk kino- og filmfond. Pengene som kommer inn, ca. 90 mill. kr i året, finansierer filmkulturelle tiltak og det store løftet som gjøres med digitalisering av norske kinoer.

Forslagsstillerne fra Fremskrittspartiet peker på at denne avgiften påfører norske distributører en konkurranseulempe som med en ny digital hverdag kommer til å bli satt på spissen. Jeg forutsetter at de enkelte partier redegjør for sine standpunkter, og jeg vil slik sett i det videre ta opp Høyres utgangspunkt.

Høyre mener de tiltak som finansieres av avgiften, er svært viktige, og vi legger til grunn at dersom avgiften forsvinner eller skrumper inn, må disse tiltakene finansieres over statsbudsjettet på vanlig måte.

Vi mener imidlertid at forslagsstillerne har et godt poeng når de reiser spørsmålet om stadig mer digitalisering i systemene vil gjøre det mulig å opprettholde en tilstrekkelig norsk distribusjon, som kan gi grunnlag for de nødvendige inntektene. Store deler av filmmarkedet er ganske internasjonalisert, og etter hvert vil det bli vanlig å distribuere over nettene gjennom ren nedlasting. Det skal ikke stor fantasi til for å tenke seg at en fordyrende norsk avgift fort vil lede markedet ut av landet.

Høyre mener det også fra et næringspolitisk synspunkt er viktig å sørge for gode konkurransemessige vilkår for denne bransjen. Vi ønsker også i fremtiden å ha gode norskbaserte distributører.

Høyre mener det er viktig å ligge i forkant av utviklingen og være forberedt på de raske endringene som kan komme i markedet, endringer som både kan slå beina under inntektene til filmkulturelle formål, og som kan bidra til at bransjen kommer ut i et uføre.

Ut fra dette har vi valgt å gå inn på de forslagene som i alle hovedtrekk blir beskrevet av forslagsstillerne.

Jeg tar opp forslaget i innstillingen, som Høyre er med på.

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ved en inkurie var ikke Tove Karoline Knutsen kommet med på talerlisten. Det er ikke hennes feil. Da får hun ordet før Karin S. Woldseth, slik at Karin S. Woldseth også får anledning til å kommentere hennes innlegg i sitt innlegg!

Tove Karoline Knutsen (A) [12:52:14]: Den avgiftsordninga vi har på videogram, administreres av Film og Kino og finansierer Norsk kino- og filmfonds virksomhet. Dette er en avgift som pr. i dag bringer inn anslagsvis 90 mill. kr i året. Disse pengene går til gode formål, deriblant en rekke filmkulturelle tiltak, som f.eks. tiltak for barn og unge og festivaler på filmområdet.

Jeg synes det er viktig nettopp å peke på at avgiftsordninga til video/dvd genererer store inntekter til viktige kulturformål innen filmfeltet. En samlet komité støttet forslaget i St.meld. nr. 22 for 2006–2007, filmmeldinga Veiviseren, om at midlene fra avgiften til Norsk kino- og filmfond skal gå til digitalisering av norske kinoer, da filmmeldinga ble behandlet i fjor. Komiteen sluttet seg også i sine merknader til departementets intensjon om dialog med Film og Kino, med tanke på at deler av fondet etter gjennomført digitalisering kan brukes til andre formål på filmområdet.

Jeg legger merke til at Norsk Videogramforening tar til orde for å fjerne avgiften for dvd/video ut fra tankegangen at denne avgiften er negativ for bransjen. Jeg er imidlertid mer på linje med organisasjonen Film og Kino, som mener at avgiftsordninga bidrar til det motsatte, nemlig å styrke det filmkulturelle feltet, noe som gir større etterspørsel og vekst for hele filmbransjen. Dette vil, slik jeg ser det, komme alle distributører til gode. Det er jo helt riktig som forslagsstillerne sier, at utviklinga skjer raskt innen dette feltet, og at nedlasting av musikk, filmer etc. fra Internett er blitt vanlig. Men det må være riktig at også slike distribusjonskanaler skal svare avgift på linje med andre, og at det må settes inn mange ulike tiltak for å hindre ulovlig nedlasting. I filmmeldinga, hvor disse problemstillingene er berørt, sier departementet at man vil følge utviklinga på dette feltet og eventuelt tilpasse regelverk for avgiften etter hvert.

Karin S. Woldseth (FrP) [12:54:47]: Vi som er forslagsstillerne bak det representantforslaget som vi nå diskuterer, mener at det bør foretas en grundig drøfting av avgiftssystemet innenfor film og de konsekvenser som dette kan gi.

Norsk kino- og filmfond finansieres gjennom avgifter på kino- og videobrandsjen. Stortinget fastsetter satsene for video, som i dag i praksis er dvd. For 2008 er avgiften 3,50 kr pr. enhet, det samme som avgiften har ligget på siden år 2000. Denne avgiften kommer på toppen av at video/dvd-bransjen betaler full moms på 25 pst. Andre kulturtjenester er fritatt for moms, eller betaler lavere moms.

Hvorfor er det slik? Er det å se en god film på dvd hjemme i sofakroken mindre kulturelt enn det å gå på en konsert, lese en god bok, eller glede seg over et maleri? Jeg har en følelse av at det er det som er bakgrunnen for særbehandlingen av denne delen av Kultur-Norge. Jeg tror dette er holdninger som henger igjen fra den gangen videobransjen ble sett på som litt snuskete, hvor mye av omsetningen var filmer som var for dårlige eller for voldelige til å bli vist på kino. Eller er grunnen at man har funnet en bransje som har gått svært bra i noen år, og at man bruker den som en melkeku?

Et annet forhold er hvilken påvirkning avgiften har for konkurranseforholdene. Vi i Fremskrittspartiet mener avgiften representerer en konkurransevridding til fordel for kinobransjen. Det er også grunn til å stille spørsmål om forholdet til EØS-reglene, som vi oppfatter forbyr staten å begunstige visse næringer på bekostning av andre. Fremskrittspartiet mener den totale avgiftsbelastningen for næringen, når avgiften kommer på toppen av vanlig moms på 25 pst., er uforholdsmessig høy. Bare særavgiftene fra video/dvd har økt fra 18–19 mill. kr i 1998 til bortimot 90 mill. kr i 2008.

Video/dvd-bransjen står for en viktig del av kulturkonsumet for det brede lag av befolkningen. Likevel pålegges den avgifter som er betydelig større enn det som gjelder for de fleste bransjer, og særlig hvis man sammenligner med andre aktører i kultursektoren, må forskjellsbehandlingen sies å være grov. Fremskrittspartiet er enig med Norsk Videogramforening, som mener at bransjen i utgangspunktet burde behandles på samme måte som kinodrift, dvs. med en merverdiavgiftssats på 8 pst. Dersom merverdiavgiftssatsen opprettholdes, må særavgiften fjernes, eller i alle fall legges om og reduseres.

Et annet sentralt punkt i forslaget er forholdet til de nye mulighetene Internett har skapt. Utviklingen skjer svært raskt, og det blir stadig mer vanlig å laste ned filmer, musikk osv. fra Internett. Svaret på de framtidige utfordringer er ikke å ilegge nye avgifter på lovlig nedlasting av filmer. Man må ta inn over seg at dette er en grenseoverskridende virksomhet. Det betyr at en slik avgift vil stille norske distributører i en helt umulig konkurransesituasjon. Det bør legges opp til en omlegging av avgiften og i stedet utformes en helhetlig politikk på området, slik at vi også i fremtiden vil ha norske nettbaserte distributører av film. Men dette ser dessverre ikke ut til å ha gått opp for regjeringspartiene, som velger å gå baklengs inn i fremtiden.

Statsråd Trond Giske [12:59:01]: Representantene Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth fra Fremskrittspartiet fremmer i Dokument nr. 8:70 for 2007–2008 to ulike forslag:

1. at Regjeringen fjerner avgiften på dvd/video
2. at Regjeringen legger fram en sak som sikrer like vilkår for norske nettbaserte distributører av film

Til det første forslaget: Jeg vil minne om at avgiften på dvd nylig ble behandlet av Stortinget i forbindelse med filmmeldingen, St.meld. nr. 22 for 2006–2007, Veiviseren. Jeg viser også til konklusjonene til komiteens flertall, alle

unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, som viser til at en samlet komité sluttet seg til forslagene i Veiviseren om at midlene fra avgiften til Norsk kino- og filmfond skal gå til digitalisering av norske kinoer, og på sikt til andre oppgaver.

Komiteen sluttet seg altså til formålene som denne avgiften skal gå til. Jeg kan ikke tolke dette annerledes enn at komiteen også mente at denne avgiften var berettiget, og at den bør opprettholdes. Jeg ser derfor ikke at det er behov for å legge disse spørsmålene fram for Stortinget på nytt etter så kort tid.

Så til spørsmålet om nettbasert distribusjon av film. I filmmeldingen sa vi at nedlasting av film bør ha lik avgift som omsetning av fysiske eksemplarer. Nedlasting og fysisk omsetning bør altså behandles likt. I tillegg er det viktig at inntektene til Norsk kino- og filmfond ikke synker markant når nettbasert lovlig distribusjon av film blir mer utbredt. Dette vil kreve en lovendring.

Komiteens mindretall fremmer forslag om at Regjeringen legger fram en egen sak om nettbasert distribusjon av film. Jeg kan ikke se at det er behov for dette. Dette er spørsmål som vil bli vurdert i forbindelse med den bebudede lovendringen. Departementet vil, slik vi alltid gjør, gjennomføre en grundig utredning av alle sider ved spørsmålene omkring nedlasting av film og finansieringen av Norsk kino- og filmfond. Her vil vi også se på de konkurransemessige konsekvensene for norske nettbaserte distributører.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 606)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal votere i sakene nr. 1–4.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem 18 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Anders Anundsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 6, fra Anders Anundsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslagene nr. 7 og 8, fra Anders Anundsen på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 9–11, fra Anders Anundsen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 12 og 13, fra Anders Anundsen på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre
- forslagene nr. 14–17, fra Anders Anundsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 18, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre og Venstre

Det voterer over forslag nr. 18, fra Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre et obligatorisk krav om skolelederutdanning for å kunne bli tilsatt som rektor. Det forutsettes en tiltaksplan og en framdriftsplan for når formelle krav til alle skoleledere vil være innfridd.»

Votering:

Forslaget fra Høyre og Venstre ble med 78 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.09.34)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 14–17, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utforme kartleggingsprøver i skriving, naturfag, engelsk og IKT for utvalgte klassetrinn som skoleeierne kan benytte seg av i sitt arbeid for å forsterke den tilpassede undervisningen.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om etablering av et politisk og administrativt uavhengig skoleombud.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å endre yrkesfaglige studieprogrammer, slik at teoriandelen går ned og den praktisk rettede opplæringen styrkes.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak med status for byggvedlikehold ved grunnskoler og videregående skoler med tiltaksplan og finansieringsplan for å sikre læringsmiljøet for elevene i tråd med opplæringsloven § 9 a.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.09.55)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 12 og 13, fra Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen iverksette etterutdanning innen klasseledelse for alle lærere over tid, som del av en forpliktende kompetansehevingsplan.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige endringer i forskriftene til opplæringsloven, slik at kompetansekrav knyttes til undervisning i alle fag og på alle trinn.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 71 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.10.21)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9–11, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å innføre et system med økonomiske incentiver for videregående skoler som greier å redusere antallet elever som avbryter opplæringen før skolegangen er gjennomført.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om strategi for kompetanseutvikling for instruktører.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide et standardisert opplegg for evaluering av læreres undervisning, som kan tas i bruk ved alle videregående skoler i hele landet.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 67 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.10.45)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7 og 8, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å fremme nødvendige forslag for å sikre at den enkelte lærer gis rett til en forpliktende og individuell kompetansehevingsplan.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at opplæring i samarbeid mellom hjem og skole blir integrert i lærerutdanningen.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 66 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.11.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å innføre nasjonale prøver på 10. trinn.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 59 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.11.35)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–5, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sette i gang forsøksprosjekt med hospitering i bedrifter for lærere.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest mulig, og senest innen utgangen av første halvår 2009, iverksette en forpliktende nasjonal rekrutteringsplan for å sikre tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere i grunn- og videregående skole i tiden som kommer.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen etter samarbeid med Kommunenes Sentralforbund utarbeide og etablere nasjonal veiledning for kommunenes skoleeierskap.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en konkret plan for gradvis innfasing av videreutdanning for alle lærere i alle fag.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen ta inn Teknisk allmennfag, TAF, som en ordinær del av det offisielle norske skoletilbudet på videregående nivå, og at TAF tas inn i omtalen av fag- og timefordelingen i den videregående skolen.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 55 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.12.02)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber Regjeringen vurdere å gjenoppta arbeidet med skolebidragsindikatorer.

II

St.meld. nr. 31 (2007–2008) – om kvalitet i skolen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Bjørg Tørresdal satt frem et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre. Dette forslaget er omgjort til et oversendelsesforslag og lyder da i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å heve maksimal nedbetalingstid for startlån i Husbanken fra 20 til 30 år.»
Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:100 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Vera Lyskløtt og André N. Skjelstad om å forebygge antallet unge gjeldsslaver, antallet tvangssalg og konkurser i borettslag – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Olemic Thommessen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 2, fra Olemic Thommessen på vegne av Høyre og Venstre

Det voteres over forslag nr. 2, fra Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Regjeringen bes om å sette i gang en helhetlig gjennomgang av de ulike ombudene og tilsynene med tanke på å omgjøre enkelte av ombudene til tilsynsorganer.»

Votering:

Forslaget fra Høyre og Venstre ble med 78 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.13.25)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere åremålets lengde og om det skal gis adgang til fornyet tillit for samme ombud i flere perioder.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 60 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.13.47)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:55 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Per-Kristian

Foss og Olemic Thommessen om å utrede en omgjøring av Likestillings- og diskrimineringsombudet, Forbrukerombudet og Barneombudet til organer under Stortinget – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Olemic Thommessen satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en sak om hvordan finansieringen av virksomheten i norsk kino og filmfond kan ivaretas for fremtiden, samtidig som norske nettbaserte distributører av film sikres gode konkurransemessige vilkår.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:70 (2007–2008) representantforslag fra stortingsrepresentantene Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth om å redusere avgiften på video/dvd og å sikre mulighet for norske nettbaserte distributører av film – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble innstillingen bifalt med 58 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.15.03)

Sak nr. 5 [13:15:13]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.16.
